

रास्कोट नगरपालिका
स्थानीय राजपत्र

रास्कोट नगरपालिकाद्वारा प्रकाशित

खण्ड ६, संख्या ३, रास्कोट राजपत्र, मिति: २०७९/०९/२७

भाग १

रास्कोट नगर शिक्षा ऐन

२०७९

प्रत्येक नागरिकमा सहिष्णुता, सदाचार, नैतिकता र मानवीय मूल्यको प्रवर्धन गरी संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रको संस्थागत विकास, मुलुकको समृद्धि र जनहितका लागि ज्ञान, सीप, श्रम, स्थानीय, राष्ट्रिय र विश्वव्यापी आवश्यकतामा आधारित प्रतिस्पर्धी जनशक्ति तयार गर्न यस नगरपालिका क्षेत्रभित्र स्थापना हुने तथा यो ऐन प्रारम्भ हुनुपूर्व स्थापना भई सञ्चालन भइरहेका विद्यालय तथा शैक्षिक निकायहरूको व्यवस्थापनमा सुधार गरी स्तरीय शिक्षा तथा सीपको अवसर बुद्धि गर्न वाञ्छनीय भएकाले नेपालको संविधानको अनुसूची — ८ को सूची नम्बर ७ तथा स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ११ (२)को (ज) मा उल्लेखित शिक्षा सम्बन्धित कार्य गर्न नेपालको संविधानको धारा २२६, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा १०२(१) वमोजिम कर्णाली प्रदेश अन्तर्गत रास्कोट नगरपालिका, कालीकोटको नगर सभाले यो ऐन बनाएको छ ।

परिच्छेद - १

प्रारम्भिक

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ

(१) यस ऐनको नाम रास्कोट नगरपालिका शिक्षा ऐन, २०७९ रहेको छ ।

(२) यो ऐन रास्कोट नगरपालिका भर लागु हुने छ ।

(३) यो ऐन रास्कोट राजपत्रमा प्रकाशित भएपश्चात तुरुन्त लागु हुने छ ।

२. परिभाषा : विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस ऐनमा

(क) "अनुमति" भन्नाले नगरपालिकाले कुनै तोकिएको ठाउँ वा क्षेत्रमा विद्यालय खोल्न वा कक्षा थप गर्न दिएको अस्थायी स्वीकृतिलाई जनाउँछ ।

(ख) "अभिभावक" भन्नाले विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थीको अभिभावक भनी अभिलेखमा जनिएको व्यक्ति सम्झनुपर्छ, सो शब्दले विद्यार्थीका बुवा, आमा, बाजे, बज्यै तथा अभिभावक नभएका विद्यार्थीको हकमा संरक्षकत्व प्रदान गर्ने व्यक्तिलाई समेत जनाउँछ ।

(ग) "आधारभूत शिक्षा" भन्नाले प्रारम्भिक बाल शिक्षादेखि कक्षा आठसम्म दिइने शिक्षा सम्झनुपर्छ ।

(ग) "आधारभूत शिक्षा उत्तीर्ण परीक्षा" भन्नाले आधारभूत तहको कक्षा ८ को अन्त्यमा हुने वार्षिक परीक्षालाई सम्झनुपर्छ ।

(घ) "आवासीय विद्यालय" भन्नाले नगरपालिकाबाट आवासीय विद्यालयको रूपमा स्वीकृति दिएको विद्यालयलाई जनाउँछ ।

(ङ) "कर्मचारी" भन्नाले विद्यालयमा कार्यरत शिक्षक बाहेकका अन्य जनशक्तिलाई सम्झनुपर्छ ।

(च) "ट्युसन सेन्टर, कोचिड सेन्टर, इन्स्टिच्युट र मन्टेश्वरी" भन्नाले नगरपालिकाबाट तोकिएको मापदण्ड पूरा गरी ट्युसन सेन्टर, कोचिड सेन्टर, इन्स्टिच्युट र मन्टेश्वरी सञ्चालनको लागि नगरपालिकाबाट अनुमति लिएको शैक्षिक संस्थालाई जनाउँछ ।

(छ) "नगरपालिका" भन्नाले नेपालको संविधान बमोजिम स्थानीय सरकारको रूपमा स्थापित रास्कोट नगर कार्यपालिकालाई सम्झनुपर्छ ।

(ज) "नगरसभा" भन्नाले रास्कोट नगरपालिकाको नगरसभालाई सम्झनुपर्छ ।

(झ) "नगर शिक्षा समिति" भन्नाले विद्यालयको रेखदेख र व्यवस्थापन गर्ने कामसमेत गर्नका लागि बनेको समितिलाई सम्झनुपर्छ ।

(ञ) "प्रधानाध्यापक" भन्नाले विद्यालयको शैक्षिक, प्रशासनिक, आर्थिक र व्यवस्थापकीय जिम्मेवारी तोकिएको अध्यापकलाई जनाउँछ ।

(ट) "प्रारम्भिक बालशिक्षा" भन्नाले पाँच वर्षमुनिका बालबालिकालाई दिइने एक वर्षको प्रारम्भिक बाल शिक्षा सम्झनु पर्छ ।

(ठ) "प्राविधिक सहायक" भन्नाले नगरपालिका भित्रका शैक्षिक गतिविधि सञ्चालन गर्न शाखामा काम गर्ने पाँचौं तहको कर्मचारीलाई सम्झनुपर्छ ।

(ड) "प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षा" भन्नाले प्राविधिक ज्ञान, सीप तथा विषयवस्तुमा आधारित प्रविधि र व्यवसाय उन्मुख शिक्षा प्रदान गर्न नौ कक्षादेखि बाह्र कक्षासम्म अध्यापन गराइने शिक्षालाई सम्झनुपर्छ ।

(ढ) "वडा शिक्षा समिति" भन्नाले वडाभित्रको विद्यालय रेखदेख र व्यवस्थापन गर्ने कामका लागि बनेको समिति सम्झनुपर्दछ ।

(ण) "विद्यालय शिक्षा" भन्नाले प्रारम्भिक बालविकास शिक्षा, आधारभूत र माध्यमिक दुवै शिक्षा सम्झनुपर्छ ।

(त) "विद्यार्थीकल्याण" भन्नाले विद्यार्थी हितसगुं सम्बन्धित कार्यलाई सम्झनुपर्छ ।

(थ) "विशेष शिक्षा" भन्नाले दृष्टिविहीन, बहिरा, अटिज्म, बौद्धिक अपांगता, सुस्तश्रवण वा शारीरिक अपांगता भएका बालबालिकालाई दिइने विशेष किसिमको शिक्षा सम्झनुपर्छ ।

(द) "मन्त्रालय" भन्नाले प्रादेशिक तहमा स्थापना भएको सामाजिक विकास मन्त्रालय र संघीय तहमा स्थापना भएको शिक्षा, विज्ञान तथा प्रविधि मन्त्रालय सम्झनुपर्छ ।

(ध) "माध्यमिक शिक्षा" भन्नाले कक्षा नौदेखि कक्षा बाह्रसम्म दिइने शिक्षा सम्झनुपर्छ ।

(न) "समायोजन" भन्नाले दुई वा दुईभन्दा वढी विद्यालयलाई एउटै विद्यालयमा गाभ्ने प्रक्रियालाई सम्झनुपर्छ ।

(प) "सामुदायिक विद्यालय" भन्नाले नेपाल सरकारबाट नियमित रूपमा अनुदान पाउने गरी समुदायको पहलमा स्थापना भई अनुमति वा स्वीकृति प्राप्त विद्यालय सम्झनुपर्छ ।

फ) "स्वीकृत" भन्नाले तोकिए बमोजिमको शर्त पुरा गरेको विद्यालयलाई नगरपालिकाले दिएको स्थायी स्वीकृतिलाई जनाउँछ ।

ब) "स्थायी आवासीय अनुमति" भन्नाले विदेशी मुलुकले कुनै शर्त तोक्यो वा सोही मुलुकमा स्थायी रूपमा बसोबास गर्न पाउने गरी नेपाली नागरिकलाई उपलब्ध गराएको डाइभर्सिटी इमिग्रेन्ट भिसा (डि.भी.र परमानेन्ट रेजिडेन्ट भिसा पी आर वा ग्रीनकार्ड सम्फनु पर्छ र सो शब्दले नेपाली नागरिकलाई विदेशमा स्थायीरूपमा बसोबास गर्न दिइएको जुनसुकै नामको स्थायी आवासीय अनुमति समेतलाई जनाउँछ ।

भ) "संस्थागत विद्यालय" भन्नाले नेपाल सरकारबाट नियमित रूपमा अनुदान नपाउने गरी निजी पहलमा स्थापना भई अनुमति वा स्वीकृति प्राप्त विद्यालय सम्झनुपर्छ ।

म) "स्वीकृति" भन्नाले तोकिएबमोजिमको सतं पूरा गरेको विद्यालयलाई नगरपालिकाले दिएको स्थायी स्वीकृतिलाई जनाउँछ ।

य) "शाखा" भन्नाले नगरपालिकाको शिक्षा, युवा तथा खेलकुद शाखा सम्झनु पर्छ ।

र) "शिक्षा अधिकृत" भन्नाले नगरपालिकाभित्रका शैक्षिक गतिविधि सञ्चालन गर्न शाखामा काम गर्ने छैटौं, सातौं आठौं तहको अधिकृत स्तरको कर्मचारीलाई सम्झनु पर्छ । सो शब्दले विद्यालय निरीक्षण गर्न तोकिएको कर्मचारीसमेतलाई जनाउँदछ ।

(ल) " शाखा प्रमुख " भन्नाले नगरपालिका भित्र स्थानीय तहको शिक्षा सञ्चालन , व्यवस्थापन , नियमन , निर्देशन अनुगमन र मूल्यांकन गर्ने तथा ऐन बमोजिम तोकिएका कार्य गर्न नेपाल सरकारले यस नगरपालिकामा समायोजन गरी पठाएका उपसचिव वा अधिकृतस्तर नवौं, दशौं वा छैटौं, सातौं वा आठौं तहको अधिकृत स्तरको कर्मचारी सम्झनु पर्छ ।

व) " शिक्षक " भन्नाले विद्यालयमा शिक्षण सिकाइ गर्न नियुक्त अध्यापक सम्झनु पर्छ ।

स) " शैक्षिक गुठी " भन्नाले विद्यालय सञ्चालन गर्नका लागि कुनै व्यक्तिले नाफा नलिने उद्देश्यले स्थापना गरेको सार्वजनिक वा निजी गुठी सम्झनुपर्छ ।

परिच्छेद २

शिक्षाको प्रकार , विद्यालयको वर्गीकरण, अनुमति, स्वीकृति, समायोजन तथा नियमन

३. माध्यमिक शिक्षाको प्रकार : माध्यमिक शिक्षा देहाय बमोजिमका हुनेछन् ।

(क) साधारण माध्यमिक शिक्षा , (ख) संस्कृत माध्यमिक शिक्षा , (ग) प्राविधिक तथा व्यावसायिक माध्यमिक शिक्षा ।

४. शिक्षाको माध्यम

(१) विद्यालयमा शिक्षाको माध्यम नेपाली भाषा, अंग्रेजी भाषा वा दुवै भाषा हुनेछन्

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएता पनि देहायको अवस्थामा विद्यालयमा शिक्षाको माध्यम निम्न बमोजिम हुन सक्नेछ

(क) आधारभूत (कक्षा ५) सम्म मातृभाषामा शिक्षा दिन सकिनेछ ।

(ख) गैर नेपाली नागरिकले नेपालको विद्यालयमा अध्ययन गर्दा नेपाली विषयको सट्टा अन्य कुनै भाषाको विषय अध्ययन गर्न सक्नेछ ।

(ग) भाषा विषयमा अध्ययन गराउँदा शिक्षाको माध्यम सम्बन्धित भाषा हुनेछ ।

५. विशेष शिक्षा, समाहित शिक्षा, अनौपचारिक शिक्षा, निरन्तर शिक्षा, दूर शिक्षा तथा खुला शिक्षाको व्यवस्था गरी सञ्चालन गरिनेछ ।

६. विद्यालयका प्रकार

(क) सामुदायिक विद्यालय , (ख) संस्थागत विद्यालय , (ग) गुठी विद्यालय , (घ) सहकारी विद्यालय

७. विद्यालय वर्गीकरण

(१) श्रेणीगत रूपमा विद्यालयहरूलाई निम्न बमोजिम वर्गीकरण गरिनेछ ।

(क) क वर्गको विद्यालय,

(ख) ख वर्गको विद्यालय,

(ग) ग वर्गको विद्यालय ,

(घ) घ वर्गको विद्यालय

(२) सामुदायिक तथा संस्थागत विद्यालयहरूले शैक्षिक सत्र सुरु हुनुभन्दा दुई महिना अगाडि नै तोकिएको ढाँचामा विवरण भरी विद्यालय वर्गीकरणका लागि निवेदन दिन सकिनेछ र शिक्षा अधिकृतको संयोजकत्वमा नगर प्रमुखबाट मनोनित शिक्षक महासंघको प्रतिनिधि र संस्थागत विद्यालयको प्रतिनिधीको प्रतिनिधित्व हुने गरी गठित तीन सदस्यीय समितिले तोकिएको आधारमा वर्गीकरणको सिफारिस गर्नेछ । सो सिफारिशको आधारमा विद्यालयको वर्गीकरणको अन्तिम निर्णय गर्नका लागि देहायबमोजिमको समिति गठन हुनेछ ।

शिक्षा शाखा प्रमुख - संयोजक

सामाजिक विकास समिति - सदस्य

अध्यक्ष , शिक्षक महासंघ (नगरपालिकास्तर) - सदस्य

नगर शिक्षा समितिबाट मनोनित शिक्षाविद् तथा समाजसेवीमध्येबाट एक जना सदस्य

प्राविधिक सहायक वा समितिले तोकेको व्यक्ति - सदस्य — सचिव

८. विद्यालय सञ्चालन गर्न अनुमति लिनुपर्ने

(१) कुनै नेपाली वा नेपाली नागरिक समुदायले सामुदायिक विद्यालय वा नेपाली नागरिकले शैक्षिक गुठी अन्तर्गत संस्थागत विद्यालय खोल्न चाहेमा तोकिएको विवरण खुलाई वडा शिक्षा समितिको सिफारिस सहित शैक्षिक सत्र सुरु हुनुभन्दा तीन महिना अगावै र पूर्वप्राथमिक विद्यालय तथा कक्षा थप गर्न चाहेने विद्यालयहरूले शैक्षिक सत्र सुरु हुनुदुई महिना अगावै नगरपालिकाको सम्बन्धित शाखा प्रमुख समक्ष अनुमतीका लागि निवेदन दिनु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम निवेदन परेमा सो निवेदनउपर शाखाबाट खटिएको अधिकृतस्तर कर्मचारीबाट आवश्यक जांचबुझ गरी विद्यालय खोल्न तथा कक्षा थप गर्ने अनुमति दिन मनासिव देखिएमा तोकिएको सर्त बन्देज पालना गर्ने गरी नगर शिक्षा समितिको सिफारिसमा शाखा प्रमुखले शैक्षिक सत्र सुरु हुनुभन्दा अघि अनुमति दिनेछ ।

(३) यो दफा प्रारम्भ हुँदाका बखत कम्पनीको रूपमा सञ्चालनमा रहेका विद्यालयहरूले चाहेमा कम्पनी खारेज गरी शैक्षिक गुठी अन्तर्गत विद्यालय सञ्चालन गर्न शाखा प्रमुख समक्ष निवेदन दिन सक्ने छ ।

(४) दफा ८ को अनुच्छेद (३) मा जे सुकै लेखिएको भएता पनि देहायका विद्यालयलाई शैक्षिक गुठीको रूपमा सञ्चालन पाउने गरी अनुमति वा स्वीकृति दिइने छैन

(क) सरकारी वा सार्वजनिक भवनमा सञ्चालन भएका विद्यालय ,

(ख) सरकारी वा सार्वजनिक जग्गामा भवन बनाई सञ्चालन भएका विद्यालय ,

(ग) कुनै व्यक्ति वा संस्थाले विद्यालयको नाममा भवन वा जग्गा दान दातव्य दिएकोमा सो भवनमा वा त्यस्तो जग्गामा भवन बनाई सञ्चालन भएको विद्यालय ।

(५) यस ऐन वा अन्य प्रचलित कानूनमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएता पनि शैक्षिक गुठी अन्तर्गत विद्यालय सञ्चालन गर्दा देहाय बमोजिम गर्नुपर्नेछ

(क) शैक्षिक गुठी सञ्चालन गर्ने गुठी सञ्चालक ट्रष्टी संगठित संस्थाको रूपमा हुनुपर्ने ,

(ख) शैक्षिक गुठी सञ्चालन गर्दा दृष्टीमा सार्वजनिक गुठी भए कम्तीमा पाँच जना र निजी गुठी भए कम्तीमा तीन जना सदस्य हुनुपर्ने ,

(ग) शैक्षिक गुठीको आय व्ययको लेखा तोकिएबमोजिम खडा गरी मान्यता प्राप्त लेखा परीक्षकबाट लेखापरीक्षण गराउनुपर्ने ,

(घ) शैक्षिक गुठीको तत्काल कायम रहेका दृष्टीले आफ्नो जीवनकालमै वा शेषपछि गुठीयारको रूपमा काम गर्ने आफ्नो उत्तराधिकारी तोकनसक्ने छ तर सार्वजनिक शैक्षिक गुठीको हकमा त्यस्तो उत्तराधिकारी तोकदा बडा शिक्षा समितिको सिफारिसमा नगरपालिकाको स्वीकृति लिनुपर्ने छ ।

(६) कुनै सामाजिक , परोपकारी वा कल्याणकारी संस्थाले सुनाफा नलिने उद्देश्य राखी विद्यालय सञ्चालन गर्न चाहेमा आधारभूत र माध्यमिक तहको हकमा नगरशिक्षा समितिबाट स्वीकृति लिई सार्वजनिक शैक्षिक गुठी अन्तर्गत विद्यालय सञ्चालन गर्नसक्ने छ ।

(७) उपदफा (६) बमोजिम सञ्चालित विद्यालयले पालन गर्नुपर्ने सर्त तथा अन्य व्यवस्था तोकिएबमोजिम हुनेछ ।

(८) माथिका उपदफाहरूमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएता पनि कुनै विदेशी शिक्षण संस्थासँग सम्बन्धन गर्ने गरी कसैलाई पनि विद्यालय खोल अनुमति वा स्वीकृति दिइने छैन । तर ,नेपाल सरकारसँग सम्झौता भएको अवस्थामा त्यस्ता विद्यालयलाई अनुमति दिन सकिनेछ ।

(९) विद्यालय खोल्ने अनुमति दिँदा विद्यालय सञ्चालनको सुरक्षा वाफत सामुदायिक विद्यालयको आधारभूत तह एक लाख र माध्यमिक तह भए दुई लाख र संस्थागत विद्यालयको आधारभूत १-५ भए एक लाख ,१-८ भए दुई लाख र माध्यमिक भए तीन लाख घरौटी राख्नुपर्नेछ ।

(१०) उपदफा (७) , (८) , (९) मा उल्लेखित भए बमोजिमका विद्यालयहरूलाई नियमअनुसार आवश्यक प्रक्रिया पुरा गरी सामुदायीकरण गर्न सकिनेछ ।

(११) विद्यालय सञ्चालन तोकिएबमोजिम हुनेछ ।

९.नगरपालिकाले प्रारम्भिक बाल शिक्षाको मन्टेश्वरी कक्षा सञ्चालन तथा व्यवस्थापन तोकिए बमोजिम व्यवस्था गर्न सक्नेछ ।

१०.सामुदायिक सिकाइ केन्द्र सञ्चालन गर्न सक्ने

नगरपालिकाले समुदायमा साक्षरता , सीप विकास र निरन्तर सिकाइसमेतका काम गर्न सामुदायिक पुस्तकालय , वाचनालय र ई- वाचनालय सञ्चालन हुन सक्नेछ । तोकिएबमोजिम सामुदायिक सिकाइकेन्द्र सञ्चालन र व्यवस्थापन गर्न सक्नेछ ।

११. नगरपालिकाले विद्यालय एक स्थानबाट अर्को स्थानमा सार्न ,गाभन, नाम परिवर्तन गर्न वा बन्द गर्न सक्ने :

(१) नगरपालिकाले तोकिएको मापदण्डबमोजिम हाल सञ्चालन भइरहेका ३० मिनेटका पैदल दुरीभन्दा कम दुरी रहेका कुनै सामुदायिक विद्यालयलाई एक स्थानबाट अर्को स्थानमा सार्न वा दुई वा दुईभन्दा बढी विद्यालयलाई गाभेर एउटा विद्यालयमा समायोजन गर्न तह थप गर्न, कक्षा घटाउन, विद्यालय बन्द गर्नसक्ने छ । विद्यालय समायोजन गर्दा कुनै सामुदायिक विद्यालयमा कक्षा १-३ सम्म ४० जनाभन्दा कम , १-५ कक्षा सम्म भई ६० जनाभन्दा कम ६-८ कक्षा सम्ममा ४५ जनाभन्दा कम , ९ -१० कक्षामा भए ४० जनाभन्दा कम र ११-१२ कक्षामा ४० जना भन्दा कम विद्यार्थी भएमा नगरशिक्षा समितिले नजिकको पायक र पूर्वाधारयुक्त विद्यालयमा हरेक शैक्षिक सत्रको सुरुमा वा अन्त्यमा समायोजन गर्नेछ । यसरी समायोजन गर्दा शिक्षक कर्मचारीलाई गाभिएको विद्यालयमा विद्यार्थी संख्याको आधारमा मिल्ने भए जेष्ठताको आधारमा व्यवस्थापन गर्ने र विद्यार्थी संख्या न्यून भए अन्य विद्यालयमा शिक्षक व्यवस्थापन गरिनेछ । भौगोलिक विकटता भएको स्थानमा विद्यालय समायोजन गरिने छैन ।

(२) संस्थागत विद्यालयहरूले एक स्थानबाट अर्को स्थानमा ठाउँसारी गर्दा आफ्नो घर जग्गा भएको प्रमाणसहित ठाउँसारीका लागि वडा कार्यालयको सिफारिससहित शाखामा निवेदन दिनुपर्ने छ । यसरी प्राप्त भएको निवेदनउपर छानबिन गदा प्रक्रिया पूरा गरी आएमा ठाँउ सारी प्रक्रिया अघि बढाउन सकिनेछ र ठाँउ सारी गर्दा पैतीस दिने सूचना जारी गरी दाविविरोध नभएमा मात्र ठाँउ सारी गरिनेछ । संस्थागत विद्यालयहरूले ५ वर्ष भित्र आफ्नो घर जग्गा नभए अनुमति रद्द गर्न सकिनेछ र नयाँ संस्थागत विद्यालय खोलन चाहेमा नजिकको विद्यालय भन्दा पाँच सय मिटर टाढाको दुरीमा खोल्नुपर्नेछ ।

(३) विद्यालयको नाम परिवर्तन गर्नुपरेमा नाम परिवर्तन गर्नुपर्ने उपयुक्त कारणसहित तोकिएको विवरण र ढाँचामा नगर शिक्षा समितिमार्फत नगरपालिकामा स्वीकृतिका लागि पेस गर्नुपर्ने छ ।

(४) उपदफा (३) बमोजिम पेस हुन आएको निवेदनउपर नगर शिक्षा समितिको सिफारिसमा नगरपालिकाले नाम परिवर्तनको स्वीकृति दिनसक्ने छ ।

(५) विद्यालयको नाम राख्दा वा परिवर्तन गर्दा कुनै व्यक्तिविशेषको नाम , धार्मिक तथा जातिगत विशेषता झल्किने प्रकारको नाम राख्न पाइने छैन । तर माध्यमिक तहको हकमा ५०,००,०००/ (पचास लाख रुपैयाँ), आधारभूत तहको हकमा ३०,००,००० / - (तीस लाख रुपैयाँ) प्रदान गरेमा व्यक्तिको नाममा विद्यालयको नाम परिवर्तन गर्न, नयाँ स्थापना हुने विद्यालयको नामाकरण गर्न

सकिने छ । नयाँ स्थापना हुने विद्यालयको नाम नेपालीमा हुनु पर्नेछ, यस अघि अंग्रेजीमा नाम भइ स्थापना भएका विद्यालयको नाम नेपाली पहिचान झल्किने राख्न प्रोत्साहन गरिने छ ।

१२.नगर शिक्षा समिति सम्बन्धी व्यवस्था

(१) नगरपालिका क्षेत्रभित्र सञ्चालन हुने विद्यालय तथा शैक्षिक निकायहरूको रेखदेख , समन्वय र व्यवस्थापन गर्ने कामका लागि देहाय बमोजिमको नगर शिक्षा समिति रहनेछ ।

(क) नगर-प्रमुख : अध्यक्ष

(ख) नगर सभाका सदस्यहरू मध्येबाट एकजना महिला सहित नगर कार्यपालिकाले तोकेका दुई जना सदस्य

(ग) नगरपालिका भित्रका सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयका विव्यस अध्यक्षहरूमध्येबाट शिक्षा समितिबाट मनोनित एक जना सदस्य

(घ) सामुदायिक तथा संस्थागत विद्यालयको प्रधानाध्यापकहरू मध्येबाट समितिले मनोनित गरेका दुई जना सदस्य

(ङ) अपांगता भएको व्यक्ति वा संस्था बाट अपाङ्गता भएको व्यक्तिमध्येबाट एक जना सदस्य

(च) समाजसेवी वा शिक्षाप्रेमीमध्येबाट नगर शिक्षा समितिले तोकेको एक दलित र एक महिला सहित दुई जना सदस्य

(ज) नगरपालिकाको शिक्षक महासंघको अध्यक्ष सदस्य

(ट) शाखा प्रमुख , शिक्षा , युवा तथा खेलकद शाखा सदस्य सचिव

(२) समितिका मनोनित सदस्यको कार्यकाल तीन वर्षको हुनेछ ।

(३) उपदफा (१) अनुसारका मनोनित सदस्यहरूले आफ्नो पदीय आचरण पूरा नगरेमा नगर शिक्षा समितिले जुनसुकै समयमा पनि हटाउन सक्नेछ तर त्यसरी हटाउन वा बर्खास्त गर्नु अघि मनासिव माफिकको स्पष्टीकरणको मौकाबाट वञ्चित गरिने छैन ।

४.नगर शिक्षा समितिको काम , कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ :

(क) नगरपालिकाको वार्षिक तथा दीर्घकालिन शैक्षिक योजना तयार गर्ने ,

(ख) नगरपालिका क्षेत्रभित्र विद्यालय सञ्चालनका लागि अनुमति , स्वीकृति , कक्षा थप , तह थप नाम परिवर्तन गर्ने , विद्यालय सार्ने , गाभ्ने , कोचिड तथा ट्यूसन सेन्टरको अनुमति दिने ,

(ग) विद्यालयहरूलाई आर्थिक अनुदानसम्बन्धी आवश्यक स्रोतको खोजी गर्ने ,

(घ) आफ्नो क्षेत्रभित्र सञ्चालन हुने परीक्षालाई मर्यादित र भयरहित बनाउन सहयोग गर्ने ,

(ङ) विद्यालयहरूको लेखा परीक्षकहरूको सूची सार्वजनिक गर्ने ,

(च) नगरपालिका क्षेत्रभित्र स्थापना भएका आफ्नो स्रोतमा सञ्चालित सामुदायिक विद्यालयहरूको शिक्षक दरबन्दी, सेवा, सुविधा र सर्तहरू स्वीकृत गर्ने ।

- (छ) विद्यालय व्यवस्थापन समितिलाई आवश्यक निर्देशन दिने ,
- (ज) विद्यालयका लागि आवश्यक स्रोत र साधन जुटाउने र परिचालन गर्ने , गराउने ।
- (झ) द्वन्द्व व्यवस्थापन गर्ने ,
- (ञ) शिक्षाको गुणस्तर कायम राख्ने सूचक विकास गर्ने र प्रगति मूल्यांकन गर्ने
- (ट) गुणस्तरीय शिक्षाको सामाजिक परीक्षण गर्ने एवम् शिक्षाको अनुगमन तथा सुपरीवेक्षण गर्ने,
- (ठ) सामुदायिक विद्यालयका शिक्षक तथा कर्मचारी व्यवस्थापन गर्ने,
- (ड) शैक्षिक गुठीसँग सम्झौताका सर्तहरू निर्धारण गर्ने , प्रोत्साहन , नसियत , दण्ड , कारवाही गर्ने गराउने ,
- (ढ) शैक्षिक संस्था र शिक्षासँग आबद्ध शिक्षक कर्मचारीहरूलाई कार्यसम्पादन मूल्याङ्कनको आधारमा आवश्यक दण्ड र पुरस्कृत गर्ने,
- (ण) संस्थागत विद्यालय सञ्चालनको मापदण्ड बनाउन सञ्चालनको स्वीकृत अनुमति प्रदान गर्ने ,
- (त) विद्यालय व्यवस्थापन समिति गठन गर्न सहजीकरण गर्ने ,
- (थ) शिक्षकहरूको सरुवा व्यवस्थापन गर्ने ,
- (द) सामुदायिक सिकाइ केन्द्र स्थापना र सञ्चालन सम्बन्धी नीति तर्जुमा गर्ने ,
- (घ) आवश्यकता अनुसार विद्यार्थी कल्याण कोषको व्यवस्थापन गर्ने ,
- (न) विद्यालयमा दरबन्दी मिलान गर्ने र विद्यार्थी शिक्षक अनुपात कायम गर्ने , गराउने ,
- (प) विद्यालयमा पठनपाठनको अधिकतम प्रबन्ध हुने गरी शैक्षिक क्यालेन्डर बनाई लागु गर्ने ,
- (फ) शिक्षक तालिम नीति तर्जुमा गरी लागु गर्ने , परामर्श दिने ,
- (ब) नगर कार्यपालिकालाई गुणस्तरीय शैक्षिक विकासका लागि आवश्यक सुझाव पेश गर्ने,
- (भ) शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धि सम्बन्धी राय , सुझाव र गोष्ठीहरूको आयोजना गर्ने ,
- (म) तोकिएबमोजिमका अन्य कार्यहरू गर्ने ।

१३. शाखा प्रमुखको काम कर्तव्य र अधिकार

- (१) नगर स्तरीय शिक्षा , युवा तथा खेलकुदसम्बन्धी योजना तर्जुमा गरी नगर कार्यपालिकामा पेश गर्ने,
- २) नगरपालिका तथा नगर शिक्षा समितिबाट शिक्षा तथा शैक्षिक विकासका लागि पारित नीति तथा कार्यक्रमको कार्यान्वयन गर्ने तथा प्राप्त निर्देशन पालना गर्ने ,
- ३) विद्यालय तथा शैक्षिक संस्थाहरूको अनुगमन तथा सुपरिवेक्षण गर्ने गराउने ,
- ४) नगर कार्यपालिका , नगर शिक्षा समिति र प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई शैक्षिक विकासका लागि आवश्यक परामर्श दिने ,
- ५) शिक्षकहरूको तोकिए बमोजिमको कार्यसम्पादन मूल्यांकन गरी अभिलेख राख्ने
- ६) आधारभूत तहका कक्षा ८ को अन्तिम परीक्षा सञ्चालन तथा व्यवस्थापन गर्ने ,

- ७)सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयमा कार्यरत शिक्षक कर्मचारीको अभिलेख राख्ने ,
- ८)विद्यालयमा स्वीकृत पाठ्यक्रम र पाठ्यपुस्तक लागू गरे नगरेको अनुगमन गर्ने ,
- ९) प्राप्त भएकालेखापरीक्षकहरूको आवेदकको सूचीमध्ये एकजनालाई लेखापरीक्षकमा नियुक्त गर्ने ,
- (१०) विद्यालय व्यवस्थापन समिति र शिक्षक अभिभावक संघ गठन गर्ने ,गराउने ,
- (११) विद्यालयबाट प्राप्त प्रतिवेदन कार्यान्वयन गर्ने ,
- (१२) शिक्षकको तलवी प्रतिवेदन स्वीकृतका लागि सिफारिस गर्ने ,
- (१३) विद्यालयको शैक्षिक कार्यक्रमको नियमित अनुगमन गर्ने ,गराउने ,
- (१४) नगर शिक्षा समितिको सदस्य सचिवको भूमिका निर्वाह गर्ने ,
- (१५) अन्य काम , कर्तव्य र अधिकार तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

१४.बडा शिक्षा समितिको गठन , काम , कर्तव्य र अधिकार

- (१) वडास्तरमा वडाको विद्यालय रेखदेख र व्यवस्थापन गर्न देहायबमोजिम वडा शिक्षा समिति रहने छ ।
 - (क) सम्बन्धित वडाको वडा अध्यक्ष — अध्यक्ष
 - (ख) वडा समितिका सदस्यहरूमध्ये वडा समितिले तोकेको एकजना महिला सदस्य
 - (ग) विद्यालय व्यवस्थापन समितिका अध्यक्षहरूमध्ये वडा समितिले तोकेको एकजना सदस्य
 - (घ) सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयका प्रधानाध्यापक / संस्थापकमध्येबाट वडा शिक्षा समितिले तोकेको दुईजना सदस्य
 - (ङ) वडाभित्रका शिक्षाप्रेमीमध्येबाट वडा समितिले तोकेको एकजना सदस्य
 - (च) सम्बन्धित वडाका वडा सचिव -सदस्य सचिव
- (२) वडा शिक्षा समितिको काम कर्तव्य र अधिकार देहायबमोजिम हुनेछ :
 - (क) वडा भित्रको शैक्षिक योजना तयार गरी कार्यान्वयन गर्ने ,
 - (ख) बडा भित्र सञ्चालन हुने परीक्षालाई मर्यादित र भयरहित बनाउन सहयोग गर्ने ,
 - (ग) विद्यालय व्यवस्थापन समितिलाई आवश्यक निर्देशन दिने,
 - (घ) विद्यालयका लागि आवश्यक स्रोत साधन जुटाउने र परिचालन गर्ने गराउने,
 - (ङ) द्वन्द्व व्यवस्थापन गर्ने,
 - (च) विद्यालयको सुपरीवेक्षण तथा अनुगमन गर्ने, गराउने र अनुगमनको क्रममा अनियमितता गरेमा कारवाहीको लागि सिफारिस गर्ने ।
 - (छ) विद्यालय गाभ्ने, सार्ने नाम परिवर्तन गर्ने, तह थप गर्न नगर शिक्षा समितिमा सिफारिस गर्ने,
 - (ज) बडाको शैक्षिक अभिवृद्धिका लागि आवश्यक कार्यहरू गर्ने,
 - (क) प्रारम्भिक बालविकास केन्द्र सञ्चालन गर्न सिफारिस गर्ने,
 - (ञ) उत्कृष्ट कार्य गर्ने शिक्षक र कर्मचारीहरूलाई प्रोत्साहित गर्ने,

- (ट) विद्यालय व्यवस्थापन समिति तथा शिक्षक अभिभावक संघ गठनमा सहयोग गर्ने,
- (ठ) बडाको गुणस्तरीय शिक्षा विकासका लागि गोष्ठी गर्ने,
- (ड) बडा शिक्षा समितिले आफ्नो बैठक सञ्चालन तथा कार्यविधि आफैले निर्धारण गर्ने,
- (ढ) नगर शिक्षा समितिले तोकेबमोजिम अन्य कार्य गर्ने,

१५. विद्यालय व्यवस्थापन समितिको गठन, काम, कर्तव्य र अधिकार

(१) सामुदायिक विद्यालयको सञ्चालन, रेखदेख र व्यवस्थापन गर्नका लागि प्रत्येक विद्यालयमा देहायका सदस्यहरू रहेको एक विद्यालय व्यवस्थापन समिति रहनेछ :

- (क) अभिभावकले आफूमध्येबाट छानी पठाएका कम्तीमा दुईजना महिलासहित चारजना सदस्य
 - (ख) विद्यालय रहेको बडाको वडा अध्यक्ष वा वडा समितिले तोकेको सदस्य एकजना सदस्य
 - (ग) विद्यालयका संस्थापक स्थानीय बुद्धिजीवी, शिक्षाप्रेमी, विद्यालयलाई निरन्तर उल्लेख व्यक्तिहरूमध्येबाट विद्यालय व्यवस्थापन समितिले मनोनित गरेका एकजना महिला वा दश लाखभन्दा बढी नगद वा जिन्सी सहयोग सहयोग गरेका सहित दुईजना सदस्य
 - (घ) शिक्षकहरूले आफूमध्येबाट छानी पठाएको शिक्षक प्रतिनिधि एकजना सदस्य
 - (ङ) विद्यालयका प्रधानाध्यापक सदस्य सचिव
- बालकलवको अध्यक्षलाई आवश्यकतानुसार आमन्त्रित सदस्यका रूपमा बैठकमा बोलाउन सकिनेछ । मनोनित सदस्यहरूको तीन वर्षे पदावधि रहने गरी घर ड बाहेकका सदस्यहरूबाट समितिको अध्यक्ष छनोट गरिनेछ । कुनै पनि सरकारी वा गैरसरकारी सेवामा कार्यरत शिक्षक र कर्मचारी भएको अवस्थामा समितिको अध्यक्ष हुन पाइने छैन चन्दादाताहरूबाट सदस्य छनौट गर्दा जसले दान दातव्य गरेको हो सोही व्यक्ति मात्र सदस्यका रूपमा राख्न सकिने छ ।

(२) सामुदायिक विद्यालयको विद्यालय व्यवस्थापन समितिको काम, कर्तव्य र देहायबमोजिम हुनेछ :

- (क) विद्यालयको सञ्चालन, रेखदेख, निरीक्षण र व्यवस्थापन गर्ने,
- विद्यालय सञ्चालनका लागि प्राप्त स्रोत साधनको परिचालन गर्ने,
- (ख) विद्यालयको चल, अचल सम्पत्तिको लगत राख्ने, राख्न लगाउने र रक्षा गर्ने,
- (ग) विद्यालयको शैक्षिक, भौतिक तथा आर्थिक तथ्याङ्क र विवरण अद्यावधिक गराई राख्ने
- (घ) विद्यालयको वार्षिक बजेट स्वीकृत गर्ने र त्यसको जानकारी बडा र नगरपालिकालाई दिने,
- (ङ) विद्यालयमा स्वच्छ शैक्षिक वातावरण कायम राख्न राजनैतिक, धार्मिक वा साम्प्रदायिक भावनाको आधारमा विद्यालयको वातावरण धमिल्याउन नदिने,
- (च) विद्यालयमा शिक्षक, कर्मचारी र विद्यार्थीको पोशाक तोकी कार्यान्वयन गर्ने ।

- (छ) प्रचलित कानूनबमोजिम शिक्षक सेवा आयोगबाट सिफारिस भएका शिक्षक पदका लागि योग्य उम्मेदवारलाई हाजिर गराई काममा लगाउने तथा नगरपालिकाबाट स्वीकृत दरबन्दीमा कर्मचारीको व्यवस्थापन गर्ने
- (ज) सम्बन्धित निकायबाट खटिएका शिक्षक तथा कर्मचारीलाई हाजिर गराई काममा लगाउने
- (झ) नगर शिक्षा समितिबाट तोकिएको रजिष्टर्ड लेखापरीक्षकबाट विद्यालयको लेखापरीक्षण गराउने,
- (ञ) लेखापरीक्षकको प्रतिवेदनअनुसार तत्काल आवश्यक कारवाही गर्ने र त्यसको प्रतिवेदन वडा शिक्षा समिति र नगर शिक्षा समितिमा पेश गर्ने,
- (ट) तोकिए बमोजिमका क्षेत्रसँग सम्बन्धित वडा शिक्षा समिति, नगरपालिका र नगर शिक्षा, समितिले दिएको निर्देशनहरूको पालना गर्ने,
- (ठ) विद्यालय सेवा क्षेत्रमा निरक्षरता उन्मूलन तथा आधारभूत शिक्षा सुनिश्चित गर्न पहल गर्ने ,
- (ड) तोकिएबमोजिम दरबन्दीका शिक्षक तथा कर्मचारीलाई विभागीय कारवाही गर्ने
- (ढ) विद्यालयको आन्तरिक स्रोतबाट खर्च व्यहोर्ने गरी नियुक्त वा बढुवा गरेका शिक्षकका लागि सेवा, सर्त र सुविधा तोक्ने र तोकिएबमोजिमको पारिश्रमिक तथा सुविधाको व्यवस्था गर्ने
- (ण) विद्यालय शिक्षा एकै शिक्षण अवधिमा सञ्चालन गर्न प्रबन्ध मिलाउने,
- (त) स्थानीय पाठ्यक्रम निर्माणका लागि विषय विज्ञ र सल्लाहकार मनोनयन गर्न सकिने छ
- (घ) विद्यालय शिक्षक, कर्मचारी, विद्यार्थी र अभिभावक आचारसंहिता बनाई लागू गर्ने,
- (द) तोकिए बमोजिमका अन्य कार्य गर्ने ।

(३) विद्यालय व्यवस्थापन समिति विघटन गर्न सकिने अवस्था

- क) विद्यालयको सम्पत्ति हिनामिना गरेमा
- ख) विद्यालयको शैक्षिक वातावरण खलबल्याएमा
- ग) नेपाल सरकारको नीति विपरित काम गरेमा
- घ) विद्यालयको व्यवस्थापन सन्तोषजनकरूपमा गर्न नसकेमा वा सम्बन्धित निकाय वा अधिकारीले दिएको निर्देशन पालना नगरेमा ।

१६. शिक्षक अभिभावक संघको गठन, काम, कर्तव्य र अधिकार

(१) सामुदायिक विद्यालयमा शिक्षक अभिभावकबीच सहकार्य तथा समन्वय गर्न प्रत्येक विद्यालयमा सबै अभिभावक र शिक्षकहरू रहेको एक शिक्षक अभिभावक संघ रहने छ । र कार्य सञ्चालन र व्यवस्थापन गर्नका लागि देहायका सदस्यहरू रहेको एक शिक्षक अभिभावक संघको कार्यकारी समिति रहने छः

- (क) विद्यालयका अभिभावक मध्येबाट छनौट गरेको व्यक्ति- अध्यक्ष
- (ख) अभिभावकले आफूहरूमध्येबाट छानी पठाएका कम्तीमा एकजना महिला सहित तीनजना- सदस्य

(ग) विद्यालय रहेको सम्बन्धित वडाका जनप्रतिनिधिहरू बडा समितिले मनोनयन गरेको एकजना- सदस्य

(घ) विद्यालयका संस्थापक, स्थानीय बुद्धिजीवी, शिक्षाप्रेमी, विद्यालयलाई निरन्तर उल्लेखा सहयोग गरेका व्यक्तिमध्येबाट समितिले मनोनित गरेको एकजना महिला सहित दुईजना- सदस्य

(ङ) विद्यालयका शिक्षकले आफूमध्येबाट छानी पठाएका तहगत शिक्षक प्रतिनिधि दुईजना - सदस्य

(च) प्रधानाध्यापक -पदेन सदस्य

(छ) कार्यरत शिक्षकहरूमध्येबाट एकजना -सदस्य सचिव

समितिको बैठकमा विद्यालयले छानेको उच्चतम कक्षाको प्रथम छात्र वा प्रथम छात्रा मध्येबाट एक जनालाई पनि आमन्त्रित गर्नुपर्ने छ ।

(२) शिक्षक अभिभावक संघको काम कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ ।

(क) विद्यालयमा स्वच्छ शैक्षिक वातावरण निमाण गर्न विद्यालयलाई सहयोग गर्ने ,

(ख) विद्यालयको सामाजिक परीक्षण गर्ने गराउने ,

(ग) शैक्षिक गुणस्तर अभिवृद्धिका लागि सहयोग गर्ने ,

(घ) विद्यालय भर्ना अभियान सञ्चालन गर्न विद्यालयलाई सहयोग गर्ने ,

(ङ) तोकिएबमोजिमका अन्य कार्य गर्ने ।

(३) संस्थागत विद्यालयहरूले समेत बढिमा सात सदस्यीय शिक्षक अभिभावक संघको समिति गठन गर्न सक्ने छन् ।

१७. अनुगमन समिति :

(१) विद्यालय शिक्षाको समग्र पक्षको अनुगमन गर्न देहाय बमोजिमको शिक्षा अनुगमन समिति गठन हुनेछ ।

(क) नगर प्रमुख- संयोजक

(ख) नगर उपप्रमुख -सदस्य

(ग) प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत- सदस्य

(घ) नगर सभाका सदस्यहरू मध्येबाट नगर शिक्षा समितिले मनोनित एकजना- सदस्य

(ङ) शिक्षाविद मध्येबाट नगर शिक्षा समितिले मनोनित एक जना -सदस्य

(च) सामुदायिक विद्यालयका प्रधानाध्यापकहरू मध्येबाट नगर शिक्षा समितिले मनोनित एक जना -सदस्य

(छ) शाखा प्रमुख, शिक्षा, युवा तथा खेलकुद शाखा -सदस्य सचिव

परिच्छेद ३

शिक्षक तथा कर्मचारीको दरबन्दी, सेवा सर्त, योग्यता एवं सक्षमताको मापदण्ड

१८. शिक्षक कर्मचारीको दरबन्दी निर्धारण गर्ने

(१) नगरपालिका क्षेत्रभित्र रहेका सामुदायिक विद्यालयहरूमा आवश्यक पर्ने शिक्षक, कर्मचारी दरबन्दी निर्धारण तोकेबमोजिम हुनेछ ।

(२) नगरपालिकाले शिक्षकको दरबन्दी निर्धारण गर्दा प्रत्येक विद्यालयमा नियमित अध्ययन गर्ने विद्यार्थी संख्या र विषयका आधारमा तोकिएबमोजिम विद्यार्थी तथा शिक्षकको अनुपात कायम गर्नुपर्ने छ ।

३) उपदफा (१) र (२) बमोजिम दरबन्दी सिर्जना भई नियुक्ति भएका शिक्षक र कर्मचारीको व्यक्तिगत फाइल खडा गरी शाखाले राख्नु पर्नेछ । यसरी नियुक्त भएका शिक्षक कर्मचारीको सेवा सुविधा नगरपालिका मार्फत भुक्तानी गर्नुपर्ने छ । सक्षमता शिक्षक तथा कर्मचारीको सेवा, सर्त योग्यता र सक्षमता तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

१९.स्थायी अध्यापन अनमति पत्र लिनु पर्ने :अध्यापन अनुमतिपत्र नलिई कसैले पनि शिक्षक पदका लागि उम्मेदवार हुन पाउने छैन ।

२०. शिक्षक तथा कर्मचारीको पदीय आचरण तथा अन्य व्यवस्था.

(१) देहायका अवस्थामा शिक्षक वा कर्मचारीलाई विद्यालयको व्यवस्थापन समितितथा शाखा प्रमुखले पदबाट हटाउन नगर शिक्षा समितिमा सिफारिस गर्नेछ :

(क) एक तोकिएबमोजिमको पदीय दायित्व पूरा नगरेमा ,

(ख) बिना सूचना लगातार पन्ध्रदिनभन्दा बढी समय विद्यालयमा अनुपस्थित रहेमा

(ग) विद्यालयमा मादक पदार्थ सेवन गरी आएको कुरा प्रधानाध्यापक वा वि व्य स अध्यक्षबाट प्रमाणित भई आएमा ,

(घ) नैतिक पतन देखिने कुनै फौजदारी अभियोगमा अदालतबाट सजाय पाएमा,

(ङ) सामुदायिक विद्यालयका शिक्षक वा कर्मचारीले कार्यालय समयमा अन्यत्र अध्यापन वा काम गरेको वा अन्य कुनै व्यावसायिक क्रियाकलाप गरेको प्रमाणित भएमा,

(च) शिक्षक र कर्मचारी कुनै पनि संघ संस्था वा राजनीतिक दलको कुनै पनि तहको कार्य समितिको सदस्य रहेको पाइएमा ,

(छ) निजले अध्यापन गरेको विषयमा तीन वर्षभित्रको औसत शैक्षिक उपलब्धि प्रतिशत राष्ट्रिय र प्रदेशको औसत स्तरभन्दा कम भएमा ।

२) उपदफा (१) बमोजिम वा अन्य माध्यमले कुनै शिक्षक वा कर्मचारीलाई पदबाट हटाउनु पर्ने यथेष्ट प्रमाण प्राप्त भएमा नगरशिक्षा समितिले निजलाई पदबाट हटाउन सक्नेछ तर कार्यरत पदबाट हटाउनु अघि मनासिव माफिकको स्पष्टीकरणको मौका दिईने छ ।

२१. अदालतको आदेशबाट पुनः बहाली हुन सक्ने

(१) दफा २० मा उल्लेख भएका कुनै वा केही आरोपमा सजाय भई नोकरीबाट हटाइएको वा बर्खास्त भएको शिक्षक कर्मचारी अदालतको आदेश वा फैसला बमोजिम सेवामा पुनः बहाली हुनसक्ने छ ।

२) उपदफा (१) बमोजिम पुनः बहाली भएको शिक्षकले सेवाबाट हटे देखि पुनः बहाली भएको मिति सम्मको पूरा तलब , भत्ता र तलब बुद्धि पाउने भए सो समेत पाउनेछ ।

२२. तलब भत्ता नपाउने र सेवा अवधि गणना नहुने

दफा २१ मा उल्लेखित अवस्थामा वा नियमानुसार विदा स्वीकृत गराइ बसेको अवस्थामा बाहेक विद्यालयमा अनुपस्थित रहेको शिक्षकले सो अवधिको तलब , भत्ता पाउने छैनन् र त्यस्तो अवधि निजको सेवामा समेत गणना हुने छैन ।

२३.स्थायी आवासीय अनुमति लिन नहुने: सामुदायिक विद्यालयमा कार्यरत शिक्षक वा कर्मचारीहरूले कुनैपनि देशको स्थायी आवासीय अनुमति लिन वा त्यस्तो अनुमति प्राप्त गर्नका लागि आवेदन दिन हुँदैन ।

परिच्छेद ४

शिक्षक तथा कर्मचारीको नियुक्ति, सरुवा, बढुवा, तालिम र वृत्ति विकास

२४. शिक्षक तथा कर्मचारीको नियुक्ति

(१) सामुदायिक र संस्थागत विद्यालयमा रिक्त दरवन्दी, राहत शिक्षक र कर्मचारी पदमा नियुक्तिको व्यवस्था गर्न देहायबमोजिमको छनौट समितिबाट हुनेछ:

(क) सम्बन्धित विद्यालयको विद्यालय व्यवस्थापन समितिको अध्यक्ष -संयोजक

(ख) शिक्षा अधिकृत, शिक्षा, युवा तथा खेलकुद शाखा -सदस्य

(ग) सम्बन्धित विद्यालयको प्रधानाध्यापक -सदस्य सचिव

(२) शिक्षक सेवा आयोगले करार सूचीका लागि तोकेको उम्मेदवारहरूले सो रिक्त पदमा प्राथमिकताका आधारमा छनौट समितिले छनौट गर्ने र सो नभएमा नगरपालिकामा सूचीकृत भएका विशेषज्ञहरूको रोस्टरहरू मध्येबाट छनौट समितिले गोलाप्रथाबाट दुईजना विशेषज्ञ छनौट गरी लिखित, अन्तरवाता तथा आवश्यकतानुसार प्रयोगात्मक परीक्षा लिई छनौट गरिनेछ । छनौट परीक्षाको सञ्चालन तथा व्यवस्थापनको स्थलगत अनुगमन तथा नियमन (२) समितिले आफ्नो कार्यविधि आफैले निर्धारण गरेबमोजिम हुनेछ ।

२५. प्रधानाध्यापकसम्बन्धी व्यवस्था

(१) विद्यालयको प्राज्ञिक तथा प्रशासनिक प्रमुखको रूपमा काम गर्न एकजना प्रधानाध्यापक रहनेछ ।

(२) प्रधानाध्यापकको नियुक्ति , सेवा, सर्त र सुविधासम्बन्धी व्यवस्था देहाय बमोजिम हुनेछ ।

(क) विद्यालय व्यवस्थापन समितिले रिक्त प्रधानाध्यापक पदमा नियुक्तिको लागि माध्यमिक तहका लागि स्नातकतोर उत्तीर्ण गरी सोही तहमा कम्तिमा ३ वर्ष अध्यापन गरेको स्थायी शिक्षक र आधारभुत तह (१-८)

को लागि स्नातक तह उत्तीर्ण गरी सोही तहमा कम्तिमा ३ वर्ष अध्यापन गरेको स्थायी शिक्षक, आधारभुत तह (१-५) को लागि प्रविणता प्रमाण पत्र तथा सो सरह उत्तीर्ण गरी सोही तहमा कम्तिमा ३ वर्ष अध्यापन गरेको स्थायी शिक्षक मध्येबाट आधारभुत तह (१-३) को लागि प्रविणता प्रमाण पत्र तथा सो सरह उत्तीर्ण गरी विद्यालयमा कार्यरत शिक्षक मध्येबाट दर्खास्त आह्वान गरिनेछ । विद्यालय व्यवस्थापन समितिले आवेदक शिक्षकको योग्यता, जेष्ठता, कार्यकुशलता र नेतृत्व सीपको आधारमा विद्यालयको प्रधानाध्यापक छनौट गर्नेछ ।

(ख) उपदफा (२) को (क) बमोजिम विद्यालय व्यवस्थापन समितिले प्रधानाध्यापक छनौट गर्न नसकेमा नगर शिक्षा समितिले प्रधानाध्यापक व्यवस्थापन गर्न आवश्यक सुझाव लिनका लागि शाखा प्रमुखको संयोजकत्वमा कार्यदल गठन गर्नेछ ।

(ग) उपदफा (२) को (ख) बमोजिम गठित कार्यदलको सिफारिश र शिक्षकको जेष्ठता, कार्यकुशलता र नेतृत्व सीपको आधारमा विद्यालयको प्रधानाध्यापक छनौट गरी आवश्यक व्यवस्थापनका लागि तोकिएबमोजिम नगर शिक्षा समितिले नगर कार्यपालिकालाई सिफारिस गर्नेछ ।

(घ) नगर कार्यपालिकाले नगर शिक्षा समितिले सिफारिश गरेबमोजिम प्रधानाध्यापक व्यवस्थापनका सम्बन्धमा अन्तिम निर्णय गर्नेछ ।

(ङ) नगरपालिकामा सञ्चालित सामुदायिक विद्यालयहरूमा प्रधानाध्यापक छनौटको अन्य प्रक्रिया, सेवा, शर्त र सुविधा तोकिएबमोजिम हुनेछ ।

(च) प्रधानाध्यापकले कानूनले तोकिएको जिम्मेवारी सम्पादन भएको नपाइएमा विद्यालय व्यवस्थापन समिति र शाखा प्रमुखको सिफारिशमा नगर शिक्षा समितिले प्रधानाध्यापक पदबाट हटाउन सक्नेछ । तर निज प्रधानाध्यापकलाई एकपटक स्पष्टीकरणको मौका दिइनेछ ।

(३) उपदफा २ मा जुनसुकै कुरा लेखिएता पनि माध्यमिक तहको शिक्षक दरबन्दी नभएको विद्यालयको प्रधानाध्यापक बन्नका लागि नि मा वि तहको स्थायी शिक्षक र निम्न माध्यमिक तहको शिक्षक दरबन्दी नभएको आधारभुत तह (१-८) विद्यालयको प्रधानाध्यापक बन्नको लागि प्रा वि तहको स्थायी शिक्षक मात्र योग्य मानिनेछ । तर यो ऐन प्रारम्भ भएपछि एक शैक्षिक सत्र भित्र नगर शिक्षा समिति र विद्यालय व्यवस्थापन समितिले प्रधानाध्यापक फेरबदल सम्बन्धी आवश्यक निर्णय गर्न सक्नेछ ।

४. प्रधानाध्यापकको काम, कर्तव्य र अधिकार : प्रधानाध्यापकको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाए बमोजिम हुनेछ ।

(क) विद्यालयमा उच्च शैक्षिक गुणस्तर कायम गर्न उपयुक्त शैक्षिक वातावरण निर्माणमा सहयोग गर्ने

(ख) विद्यालयका शिक्षक तथा कर्मचारीहरूसँग समन्वय गरी शिक्षक, कर्मचारी विद्यार्थी र अभिभावकहरू बीच पारस्परिक सहयोगको वातावरण सिर्जना गर्ने,

(ग) विद्यालयमा अनुशासन सच्चरित्रता र शिष्टता कायम गर्ने आवश्यक काम गर्ने,

- (घ) शिक्षकहरूसँग परामर्श गरी विद्यालयमा कक्षा सञ्चालन सम्बन्धी कार्यक्रम तयार गर्ने, तथा त्यस्तो कार्यक्रम बमोजिम कक्षा सञ्चालनभएनभएको निरीक्षण गर्ने,
- (ङ) विद्यालयमा सरसफाई, अतिरिक्त क्रियाकलापको प्रबन्ध गर्ने गराउने,
- (च) विद्यालय सञ्चालनमाकुशलप्रशासकको रूपमा (पारदर्शी,मितव्यायी, इमान्दारी, नैतिकचरित्रवान्, उत्तरदायी नेतृत्वको रूपमा प्रस्तुतहुने,
- (छ) विद्यालयमा विद्यार्थी भर्ना गर्ने,
- (ज) विद्यार्थीलाई स्थान्तरण तथाअन्य प्रमाण पत्रदिने,
- (झ) विद्यालयमा भए गरेका महत्वपूर्ण कामकारवाहिको अभिलेख राख्ने,
- (ञ) कुनै शिक्षक वा कर्मचारीले जानि जानी वा लापर्वाही गरी विद्यालयलाई हानी नोक्सानी पर्न गएमा त्यस्तो हानि नोक्सानिको रकमतलब बाट कट्टा गरी असुल गर्ने,
- (ट) विद्यालयले आफ्नै श्रोतमा नियुक्त गरेका शिक्षक वा कर्मचारीले पदीय जिम्मेवारी पुरा नगरेमा शैक्षिक संस्थाप्रति आँचआउने कुनै कार्य गरेमा व्यवस्थापन समितिको सिफारिस बमोजिम अवकास लगाएतका अन्य विभागीय कारवाही गर्ने,
- (ठ) शिक्षक र कर्मचारीलाई दिएको सजायको अभिलेख राख्ने तथात्यस्तो अभिलेख नगरपालिकाको सम्बन्धित शाखा प्रमुख तथा निरीक्षकले हेर्न चाहेमा देखाउने,
- (ड) शिक्षकतथाकर्मचारीहरुको आचरण र कार्य सम्पादन सम्बन्धि प्रतिवेदन वार्षिक रूपमा शिक्षा युवा तथा खेलकुद शाखा तथा व्यवस्थापन समितिमा पेश गर्ने,
- (ढ) शिक्षक वा कर्मचारीलाई पुरस्कार दिने समबन्धमा व्यवस्थापन समिति तथा शाखामा सिफारिस गर्ने ,
- (ण) सम्बन्धित निकायबाट स्थायी नियुक्ति, सरुवा, पदस्थापन भई आएका शिक्षकलाई हाजिर गराई विषय र तहअनुसारको कक्षा शिक्षणमा खटाउने,
- (त) महिनामा कम्तिमा १ पटक शिक्षक तथा कर्मचारीहरुको बैठक बोलाई विद्यालयको प्राज्ञिक, भौतिक र शैक्षिक प्रशासन सम्बन्धि विषयमा छलफल गरी त्यसको अभिलेख राख्ने,(विद्यालयमा रिक्तहुने शिक्षक र कर्मचारीको पद पूर्ति गर्नका लागि कानूनबमोजिमको भुमिकानिर्वाह गर्ने,
- (द) विद्यालय भवन तथा छात्रावासको हाताभित्रकुनै किसिमको अवाञ्छित क्रियाकलाप हुन नदिने,
- (ध) विद्यालयको प्रभावकारी संचालनको लागी वार्षिक योजना बनाई व्यवस्थापन समितिबाट पारित गरि कार्यन्वयन गर्ने, गराउने,

- (न) विद्यालयमा अध्ययन, अध्यापन सम्बन्धि मासिक, अर्धवार्षिक तथा वार्षिक कार्यक्रम बनाई कार्यन्वयन गर्ने, गराउने,
- (प) शिक्षक वा कर्मचारीलाई तालिममा पठाउन व्यवस्थापन समितिबाट अनुमोदन गराई पठाउने व्यवस्था गर्ने,
- (फ) विद्यालयमा नेपाल सरकारबाट स्वीकृत पाठ्यक्रम तथा पाठ्यपुस्तकलागु गर्ने,
- (ब) व्यवस्थापन समितिले दिएको निर्देशन तथा आफुले पाएको अधिकार बमोजिम रकम खर्च गर्ने र आयव्ययको हिसाब राख्ने तथा राख्न लगाउने ।
- (भ) विद्यालय संचालन हुने आवधिक परीक्षा नियमित तथा मर्यादित ढंगबाट संचालन गर्ने गराउने,
- (म) कुनै शिक्षकले अध्यापन गरेको विषयमा लागतार तीनवर्ष सम्म पन्ध्र प्रतिशतभन्दा बढी विद्यार्थी असफल भएमा वा कुनै शिक्षकले लापरवाहि वा अनुशासनहिन काम गरेमा त्यस्तो शिक्षकको दुई वर्ष सम्म तलब बृद्धि रोक्का गर्ने ,
- (य) विद्यालयमा नियम बमोजिमको कक्षालिने तथा शिक्षकलाई लिने लगाउने,
- (र) स्वीकृत दरबन्दीमा कार्यरत शिक्षक तथा कर्मचारीको तलवी प्रतिवेदन पारित गर्न शिक्षा शाखामा पठाउने,
- (ल) विद्यालयका शिक्षक तथा कर्मचारीहरुको काम, कर्तव्य तोक्ने,
- (व) विद्यालयको शैक्षिक प्रगति सम्बन्धि विवरण तथा तथ्यांक मन्त्रालय द्वारा निर्धारित ढाँचा र समय भित्र निरिक्षक द्वारा प्रमाणित गराई नगरपालिकामा पठाउने,
- (श) विद्यालयका स्थयी शिक्षकको कार्य सम्पादन मूल्यांकन निर्धारित समयमागरि नगरपालिकाको सम्बन्धित शाखामा र आफ्नो श्रोतवाट खर्च व्यहोर्ने गरी नियुक्त भएका शिक्षकहरुको कार्य सम्पादन मुल्यांकन फारम भरी व्यवस्थापन समितिमा पेश गर्ने,
- (ष) विद्यालयमा कार्यरत शिक्षक तथा कर्मचारीको सम्पती विवरण फारम निर्धारित समयमा भर्न लगाई विद्यालयमा दर्ता गरि नगरपालिका मार्फत राष्ट्रसेवक शिक्षक कितावखानामा पठाउने,
- (स) विद्यालयका शिक्षक तथा कर्मचारीबाट कट्टी गरेको कर्मचारी संचयकोष, नागरिक लागनि कोष, विमा र सामाजिक सुरक्षा कोषको रकम सम्बन्धित निकायमा पठाउन लगाउने,
- (ह) व्यवस्थापन समितिबाट स्वीकृत खरिद योजना अनुसार सामग्री तथा सेवाखरिद गर्ने,
- (क्ष) रास्कोट नगरपालिका, नगर शिक्षा समिति र विद्यालयव्यवस्थापन समितिले दिएका निर्देशन पालन गर्ने, गराउने,

(त्र) प्रधानाध्यापक नगरपालिका, विद्यालय व्यवस्थापन समिति, अभिभावक एंवम विद्यार्थी प्रति जिम्मेवार हुनु पर्नेछ ।

५. प्रधानाध्यपकको पदावधि : (१) प्रधानाध्यपकको पदावधीतिनवर्षको हुनेछ । निजपुनः सो पदमा नियुक्ती हुन सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि प्रधानाध्यपकले आफुले गरेको कार्य सम्पादन करार बमोजिम काम नगरेको वा निजको कार्य सन्तोषजनक नभएको वानिजको आचरण खराब रहेको कुरा नगरपालिकाको सम्बन्धित शाखाले तोकेको अधिकृतले दिएको प्रतिवेदन र व्यवस्थापन समितिको सिफारिस वाट देखिनआएमानगर शिक्षा समितिले निजलाई प्रधानाध्यपकको पदबाट हटाउन सकिनेछ । तर त्यसरी प्रधानाध्यपकलाई पदबाट हटाउन अघि निजलाई सफाई पेश गर्ने मनासिव मौकाबाट वञ्चित गरिने छैन ।

६. प्रधानाध्यपकको सेवा सुविधातोकिएबमोजिमहुनेछ ।

२६. शिक्षकको सरुवा

(१) सरुवा हुन आवेदन दिने दरबन्दीमा कार्यरत शिक्षकलाई नगरपालिका भित्रका कार्यरत विद्यालयको व्यवस्थापन समिति र सरुवा हुने विद्यालयको व्यवस्थापन समितिको सहमतिमा नगर शिक्षा समितिले तोकिए बमोजिमको प्रक्रिया अपनाई रिक्त दरबन्दीमा सरुवा गर्न सक्नेछ ।

तर, उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि एउटै विद्यालयमा तीन वर्ष सेवा अवधि पूरा गरेको स्थायी, अस्थायी, राहत र करार शिक्षकलाई आवश्यकताका आधारमा नगर शिक्षा समितिले कुनै पनि विद्यालयमा सरुवा गर्न सक्नेछ ।

(२) सरुवा हुन आवेदन दिने दरबन्दीमा कार्यरत शिक्षकलाई नगरपालिकाभित्र निज कार्यरत विद्यालय व्यवस्थापन समितिको सहमतिमा नगरपालिकाले अन्य गाँउ शिक्षा समिति वा नगर शिक्षा समितिमा सरुवाको लागि सहमति दिन सक्नेछ ।

(३) नगर शिक्षा समितिले दरबन्दी मिलानको क्रममा समान तहको स्थायी अस्थायी तथा राहत शिक्षकबीच आवश्यकता र औचित्यताका आधारमा सरुवा गर्न सक्नेछ, र सामान्यतया कुनै शिक्षकको सरुवा पदस्थापन भएको तीन वर्ष सम्म गरिने छैन ।

(४) शिक्षकको सरुवा शैक्षिक सत्रको सुरु वा अन्त्यमा मात्र गरिनेछ । तर कुनै शिक्षकको सरुवा नगरी नहुने मनासिव कारण देखिएमा नगर शिक्षा समितिले सरुवा गर्न सक्नेछ ।

(५) शिक्षक सरुवा गर्दा रिक्त दरबन्दीमा विद्यालय व्यवस्थापन समितिले नगरभित्रका दरबन्दी मिलान शिक्षकहरूलाई पहिलो प्राथमिकता दिने, दोस्रोमा यस जिल्ला भित्रका अन्य स्थानीय तहका शिक्षकहरूलाई र सो नभएमा अन्य जिल्लाबाट सरुवा भई आउनका लागि सहमति दिनुपर्ने ।

२७. दरबन्दी मिलान

(१) तोकिएको मापदण्डको आधारमा बढी दरबन्दी भएको विद्यालयबाट कम दरबन्दी भएको विद्यालयमा नगर शिक्षा समितिले दरबन्दी मिलान गर्न सक्नेछ ।

(२) एकै विद्यालयमा तीन वर्ष सेवा अवधि पुगेका शिक्षक कर्मचारीहरूलाई नगर शिक्षा समितिले सम्बन्धित विद्यालयको सहमति विना पनि नगर क्षेत्रभित्रको अन्य विद्यालयमा सरुवा गर्न सक्नेछ ।

३) प्रत्येक विद्यालयमा एउटा प्रारम्भिक बाल विकास केन्द्र रहने गरी बाल विकास केन्द्र र केन्द्रमा कार्यरत सहयोगी कार्यकर्ताहरूलाई आवश्यकताका आधारमा व्यवस्थापन गरिने छ ।

२८. शिक्षकको स्थायी नियुक्ति र बहुवासम्बन्धी व्यवस्था

हालका स्वीकृत दरबन्दीमा शिक्षकहरूको स्थायी नियुक्ति तथा बहुवासम्बन्धी व्यवस्था नेपाल सरकारको संघीय र प्रादेशिक कानूनबमोजिम बन्ने शिक्षक सेवा आयोगबाट तोकेबमोजिम हुनेछ । स्थानीय तहबाट नियुक्ति पाएका शिक्षकहरूको सेवा, सर्त तथा बहुवा सम्बन्धी व्यवस्था नगरपालिकाले तोकेबमोजिम हुनेछ ।

२९. तालिम तथा क्षमता विकास सम्बन्धी व्यवस्था

शिक्षकलाई संघीय, प्रादेशिक तथा नगरपालिकाबाट निर्धारित तालिम नीति अनुसार तालिम तथा क्षमता विकासको अवसर हुनेछ ।

३०. शिक्षकलाई अन्य काममा लगाउन नहुने

(१) सामुदायिक विद्यालयको शिक्षकलाई शिक्षा प्रदान गर्ने वा विद्यालय बाहेक अन्य काममा लगाउन पाईने छैन ।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएता पनि विद्यालयको पठन पाठनमा बाधा नपर्ने गरी राष्ट्रिय जनगणना, निर्वाचनसम्बन्धी काम, दैवी प्रकोप उद्धार वा संघीय सरकार, प्रादेशिक सरकार र स्थानीय सरकारले तोकेको अन्य कुनै काममा खटाउन सकिनेछ ।

(३) उपदफा १ र २ मा जुनसुकै कुरा लेखिएता पनि नगरपालिका भित्रका माध्यामिक तहका स्थायी शिक्षकलाई कार्य सम्पादनका आधारमा कार्यपालिकाको निर्णय बमोजिम शैक्षिक कामकाजका लागि शिक्षा युवा तथा खेलकुद शाखा वा अन्य कुनै कार्यलयमा खटाउन सकिने छ ।

परिच्छेद ५

सामुदायिक विद्यालयको भौतिक पूर्वाधार निर्माण, मर्मत सम्भार, सञ्चालन र व्यवस्थापन

३१. विद्यालयको भौतिक तथा शैक्षिक पूर्वाधारको मापदण्ड निर्धारण

(१) विद्यालयमा विद्यार्थी संख्याअनुसार कक्षाकोठा, खेल मैदान, कम्पाउन्ड, घेराबार, बालमैत्री बसाइ व्यवस्था, वातावरणमैत्री हाता, करेसावारी, फूलबारी, स्वच्छ पिउने पानी, छात्र छात्राका लागि अलग अलग शौचालय, सिकाइ मैत्री वातावरण आदि जस्ता पक्षको व्यवस्थापन हुनु पर्नेछ ।

(२) विद्यालयमा प्राथमिक उपचार, नियमित स्वास्थ्य परीक्षण मनोपरामर्श, छात्रामैत्री सेनिटरी प्याड, प्रारम्भिक तहमा कक्षाहरूमा बुक कर्नर जस्ता न्यूनतम सुविधा उपलब्ध हुनुपर्ने छ ।

३) विद्यालयको स्तर अनुसार भौतिक तथा शैक्षिक पूर्वाधारको मापदण्ड तोकिएबमोजिम हुनेछ ।

३२. विद्यालयको सम्पत्ति

(१) सामुदायिक विद्यालयको हक भोगमा रहेको सम्पत्ति सार्वजनिक सम्पत्ति मानिनेछ । यस ऐन बमोजिम अनुमति वा स्वीकृति रद्द गरिएको वा कुनै विद्यालयमा गाभिएको सामुदायिक विद्यालयको सम्पत्ति वडा कार्यालयको सिफारिसमा नगरपालिकाले अन्य विद्यालयको काममा प्रयोगमा नआउने भएमा प्रचलित कानूनबमोजिम बेचबिखन गरी प्राप्त भएको रकम सम्बन्धित नगर शिक्षा कोषमा जम्मा गर्नेछ ।

(२) छ कुनै विद्यालय सार्वजनिक शैक्षिक गुठीको रूपमा सञ्चालन गरिएकोमा शैक्षिक गुठीअन्तर्गत सञ्चालित संस्थागत विद्यालयको सम्पत्ति सोही विद्यालयको नाममा विद्यालयको सम्पत्ति सार्वजनिक सम्पत्ति मानिनेछ र त्यस्तो सम्पत्तिको स्वरूप परिवर्तन गर्न पाइने छैन ।

(३) सामुदायिक विद्यालयको जग्गाको स्वामित्व, सम्पत्तिको अभिलेख, संरक्षण र व्यवस्थापन सामुदायिक विद्यालयको जग्गाको स्वामित्व सोही विद्यालयकै नाममा रहने छ ।

(४) संस्थागत विद्यालयले कुनै व्यक्ति वा संघ संस्थासंग दानदातव्यको रूपमा कुनै किसिमको चल, अचल सम्पत्ति प्राप्त गर्नु अघि नगरपालिकाको अनुमति लिनुपर्ने छ तर विदेशी व्यक्ति वा संघ संस्थाबाट त्यसरी चल, अचल सम्पत्ति प्राप्त गर्नु अघि संघीय सरकार, प्रादेशिक सरकार र स्थानीय सरकारबाट पूर्व स्वीकृति लिनुपर्ने छ ।

(५) विद्यालयले चल अचल सम्पत्ति बेचबिखन गर्दा नगरपालिकाको शाखाको अनुमति विना बेचबिखन गर्न पाइने छैन ।

३३. सामुदायिक विद्यालयको जग्गाको स्वामित्व सम्पत्तिको अभिलेख संरक्षण र व्यवस्थापन

१) सामुदायिक विद्यालयको जग्गाको स्वामित्व सोही विद्यालयको रहनेछ । सो विद्यालय बन्द खारेज वा अन्यत्र गाभिए विद्यालयको काममा प्रयोग नहुने भएमा नगरपालिकाले कानून बमोजिम भोकचलन गर्न सक्नेछ ।

(२) विद्यालयको सम्पत्तिको अभिलेख दुरुस्त राख्ने, संरक्षण तथा व्यवस्थापन गर्ने दायित्व सोही विद्यालयको व्यवस्थापन समितिको हुने छ ।

(३) सामुदायिक विद्यालयको जग्गाको संरक्षण र व्यवस्थापन गर्ने कर्तव्य नगरपालिकाको हुनेछ ।

३४. पाठ्यक्रम र पाठ्यपुस्तक

(१) विद्यालयले नेपाल सरकारले तोकेको न्यूनतम मापदण्ड अनुरूप सिकाइ उपलब्धि हासिल हुने गरी अध्ययन अध्यापन गराउनुपर्ने छ । विद्यालयले नेपाल सरकारले तोकेको मापदण्ड मित्र रही स्थानीय पाठ्यक्रम र पाठ्यपुस्तक लागू गर्नुपर्नेछ ।

(२) आफ्ना क्षेत्र भित्रका विद्यालयलाई आवश्यक पर्ने पाठ्यपुस्तकहरूको संख्या सम्बन्धित विद्यालयले तोकिए बमोजिमको सीमा मित्र माग गर्नु पर्नेछ ।

(३) शैक्षिक सत्र शुरु संगै विद्यालयहरूले तोकिएका कक्षाका विद्यार्थीहरूलाई निशुल्क पाठ्यपुस्तक वितरण गर्नुपर्ने छ ।

(४) आधारभुत तहसम्मको शिक्षाका लागि स्थानीय आवश्यकतामा आधारित बढीमा १०० पूर्णाङ्क वा ४ पाठ्य घण्टा बराबरको स्थानीय थप विषयको स्थानीय पाठ्यक्रम र अन्य तोकिएका पाठ्यक्रम प्रयोगमा ल्याउन सक्नेछ ।

(५) विद्यालयमा बहु पाठ्यपुस्तक लागू हुनेछ ।

(६) शैक्षिक स्तरको न्यूनतम मापदण्ड तोकिएको शिक्षक विद्यार्थी सहकार्यमा आधारित पाठ्यसामग्री , थप स्वाध्यायन सामग्री , पुस्तकालय , मनोविमर्श , अभिभावक शिक्षाको प्रबन्ध हुनु पर्नेछ

(७) नगरपालिकाको सम्बन्धित शाखाबाट विद्यालयमा नेपाल सरकारबाट स्वीकृत पाठ्यक्रम तथा पाठ्यपुस्तक लागू भए नभएको नियमित अनुगमन हुने छ ।

३५. अतिरिक्त शैक्षिक क्रियाकलापको सञ्चालन

(१) विद्यालयले पाठ्यक्रममा आधारित सिकाइमा सहजता ल्याउन अतिरिक्त शैक्षिक क्रियाकलापसञ्चालन गर्नसक्ने छ ।

(२) विद्यालयले स्काउट रेडक्स, बालक्लब, ईकोक्लब तथा वातावरण मैत्री क्लबहरू गठन, परियोजना कार्य, अध्ययन भ्रमण, पोषण शिक्षा, खेलकुद प्रतियोगिता, साहित्यिक तथा बहुप्रतिभामुखी क्रियाकलापहरू सञ्चालन गर्नसक्ने छ ।

(३) सह तथा शैक्षिक क्रियाकलापसम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिएबमोजिम हुनेछ ।

परिच्छेद-६

संस्थागत विद्यालयको अनुमति, मापदण्ड निर्धारण, अनुगमन, मूल्यांकन र नियमन सम्बन्धी व्यवस्था

३६. संस्थागत विद्यालय सञ्चालन गर्न अनुमति र स्वीकृति लिनुपर्ने छ ।

३७. संस्थागत विद्यालयको विद्यालय व्यवस्थापन समिति :

(१) संस्थागत विद्यालयको सञ्चालन , रेखदेख र व्यवस्थापन गर्नका लागि प्रत्येक विद्यालयमा देहायका सदस्यहरू रहेको एक विद्यालय व्यवस्थापन समिति रहनेछ ।

क) विद्यालयको संस्थापकमध्येबाट सम्बन्धित विद्यालयको सिफारिसमा बडा शिक्षा समिति मार्फत नगरशिक्षा समितिबाट मनोनित अध्यक्ष

(ख) अभिभावकमध्येबाट कम्तीमा एकजना महिला पर्ने गरी विद्यालय व्यवस्थापन समितिले मनोनित गरेको दुइजना सदस्य

(ग) स्थानीय शिक्षाप्रेमी वा समाजसेवीमध्येबाट नगर शिक्षा समितिले मनोनित गरेको एकजना सदस्य

(घ) शिक्षा अधिकृत, नगरपालिका सदस्य

(ङ) सम्बन्धित विद्यालयका शिक्षकहरूले आफमध्येबाट छानी पठाएको एकजना सदस्य

(च) सम्बन्धित विद्यालयको प्रधानाध्यापक सदस्य - सचिव

(२) उपदफा (१) को (क) (ख) र (ग) बमोजिम छानिएका वा मनोनित अध्यक्ष वा सदस्यको पदावधि तीन वर्षको हुनेछ । अध्यक्ष वा सदस्यले आफ्नो पदअनुसारको आचरण नगरेको देखिएमा बडा शिक्षा समितिको सिफारिसमा नगर शिक्षा समितिले निजलाई जुनसुकै बखत पदबाट हटाउन सक्नेछ तर त्यसरी पदबाट हटाउनु अघि वा समिति विघटन गर्नुअघि आफ्नो सफाइ पेस गर्ने मौकाबाट बञ्चित गरिने छैन ।

३८. संस्थागत विद्यालयको विद्यालय व्यवस्थापन समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहायबमोजिम हुनेछः

क) विद्यालय सञ्चालनका लागि प्राप्त साधन र स्रोतको परिचालन गर्ने ,

(ख) विद्यालयका लागि आवश्यक भौतिक साधनको व्यवस्था गर्ने ,

(ग) विद्यालयका चल अचल सम्पत्तिको सुरक्षा र संरक्षण गर्ने

(घ) विद्यालयमा स्वच्छ शैक्षिक वातावरण कायम राख्ने

(ङ) स्वीकृत पाठ्यक्रम तथा पाठ्यपुस्तक अनिवार्य रूपमा लागू गर्ने ,

(च) अध्यापन अनुमति पत्र लिई प्रचलित कानून बमोजिम शिक्षक पदका लागि उम्मेदवार योग्यता पुरा गरेका व्यक्तिलाई शिक्षक पदमा नियुक्ति गर्ने

(छ) शिक्षक तथा कर्मचारीको नियुक्ति छनौट समितिमार्फत गरी न्यूनतम तलब , सेवा र सुविधा तोक्ने ,

(ज) अनुशासनहीन शिक्षकउपर कारबाही गर्ने ,

(झ) शिक्षा ऐन तथा नियमावली तथा अन्य कानूनमा उल्लिखित व्यवस्थाका अतिरिक्त नगरपालिका बाट जारी शिक्षा क्षेत्रसँग सम्बन्धित सबै नीति नियम तथा निर्देशनहरूको पालना गर्ने

(ञ) शैक्षिक गुठीअन्तर्गत सञ्चालन भएका विद्यालयको सञ्चालन, रेखदेख र व्यवस्थापनसम्बन्ध व्यवस्था तोकिबमोजिम गर्ने ।

- (ट) विद्यालय व्यवस्थापन समितिको अन्य काम, कर्तव्य, अधिकार र बैठक सम्बन्धी कार्यविधि तोकिएबमोजिम गर्ने,
- (ठ) लेखापरीक्षण गराई अनिवार्य रूपमा वार्षिक प्रतिवेदन वडा शिक्षा समिति र नगरशिया समितिमा पेस गर्ने
- (ड) शिक्षक कर्मचारी तथा विद्यार्थीको आचारसंहिता बनाई लागु गर्ने ।
- (ढ) न्यूनतम पारिश्रमिक आयोगले तोके बमोजिम हुनेछ ।
- (ण)भर्ना शुल्क र अन्य शुल्क कम्तिमा ६५ प्रतिशत अभिभावकहरूको भेलाबाट निर्णय गराइ स्वीकृति गर्नुपर्नेछ

३९. संस्थागत विद्यालयले छात्रवृत्ति उपलब्ध गराउनु पर्ने

- १) संस्थागत विद्यालयले विद्यालयमा भर्ना भएका कुल विद्यार्थी संख्याको कम्तीमा दस प्रतिशतमा नघट्ने गरी तोकिएबमोजिम जेहेन्दार , अति विपन्न अपांगता भएका जनजाति विद्यार्थीलाई छात्रवृत्ति उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।
- (२) उपदफा (१) बमोजिम छात्रवृत्तिका लागि विद्यार्थी छनौट गर्न प्रत्येक विद्यालयमा विद्यालय व्यवस्थापन समितिको अध्यक्षको संयोजकत्वमा नगरपालिकाको शाखाको प्रतिनिधी अभिभावक संघका अध्यक्ष र विद्यालयका प्रधानाध्यापक रहेको एक छात्रवृत्ति छनौट समिति रहनेछ ।
- (३) समितिले छनौटका लागि आधार , सर्त र प्रक्रिया तयार गरी सोही विद्यालय व्यवस्थापन समितिबाट स्वीकृत गराई सार्वजनिक समेत गर्नुपर्ने छ ।
- (४) समितिले छात्रवृत्तिका लागि छनौटको नतिजा आधारसहित सार्वजनिक गर्नुपर्ने छ ।
- (५) संस्थागत विद्यालयले प्रत्येक वर्ष प्रदान गरेको छात्रवृत्तिको कोटा नगरपालिकाको शाखामा पेस गर्नुपर्ने छ ।

४०. अनुगमन तथा मूल्याङ्कन :

संस्थागत विद्यालयको गुणस्तर कायम राख्न नगर शिक्षा समितिले जुनसुक समयमा अनुगमन गर्न र निर्देशन दिन सक्नेछ । यसरी प्राप्त निर्देशन कार्यान्वयन गर्नु विद्यालयको अनिवार्य दायित्व हुनेछ ।

४१. अनुमति वा स्वीकृति रद्द गर्ने: कुनै संस्थागत विद्यालयले यस ऐनअन्तर्गत बनेको नियम विपरीत अन्य कुनै काम गरेमा नगरपालिकाले त्यस्तो विद्यालयलाई प्रदान गरिएको अनुमति वा स्वीकृति रद्दगर्नसक्नेछ तर त्यसरी अनुमति वा स्वीकृति रद्द गर्नु अघि सम्बन्धित विद्यालयलाई आफ्नो सफाइ पेस गर्ने मौकाबाट बञ्चित गरिने छैन ।

परिच्छेद ७

परीक्षा सञ्चालन तथा व्यवस्थापन

४२. आधारभूत तह शिक्षा उत्तीर्ण परीक्षा सञ्चालन तथा व्यवस्थापन

(१) आधारभूत तहका कक्षा ८ को अन्तिम परीक्षालाई नगरपालिकाको क्षेत्रभर मर्यादित व्यवस्थित तरीकाले एकरूपताका साथ सञ्चालन गर्न तपसिलको आधारभूत तह शिक्षा उत्तीर्ण परीक्षा सञ्चालन तथा व्यवस्थापन समिति रहनेछ ।

(क) प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत- अध्यक्ष

(ख) सामुदायिक विद्यालयका आधारभूत तह (६-८) मध्येबाट एकजना प्रधानाध्यापक वा शिक्षकमध्येबाट महिलासहित समितिबाट मनोनित दुई जना सदस्य

(ग) शिक्षा प्राविधिक सहायक-सदस्य

(घ) शाखा प्रमुख, शिक्षा, युवा तथा खेलकुद शाखा- सदस्य सचिव

(२) परीक्षा समितिले शाखाका अन्य कर्मचारी र सम्बन्धित विषयका विशेषजलाई परीक्षा समितिको बैठकमा आमन्त्रण गर्न सक्नेछ ।

(३) मनोनित सदस्यहरूले पदीय आचरण पूरा नगरेमा जुनसुकै समयमा हटाउन सकिनेछ तर हटाउनु अघि निजलाई सफाइको मौकाबाट बञ्चित गरिनेछैन ।

(४) समितिको बैठक तथा परीक्षा अनुगमन भत्ता नगर कार्यपालिकाको प्रचलित कानूनबमोजिम हुनेछ ।

(५) मनोनित सदस्यहरूको कार्यकाल एक वर्षको हुनेछ ।

परिच्छेद-८

विद्यालयलाई दिइने अनुदान, लेखा व्यवस्थापन, अनुगमन र नियमन

४३. विद्यालय विकास कोष

(१) प्रत्येक विद्यालयमा एउटा विद्यालय विकास कोष हुनेछ, जसमा दहायबमोजिमका स्रोतबाट प्राप्त रकम सोही कोषमा दाखिला हुनेछ ।

(क) नेपाल सरकार, प्रादेशिक सरकार र स्थानीय सरकारबाट प्राप्त अनुदान,

(ख) शुल्क तथा सहयोगबाट प्राप्त रकम,

(ग) चन्दा वा दान दातव्यवाद प्राप्त रकम,

(घ) अन्य स्रोतबाट प्राप्त रकम ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको कोषको सञ्चालन र सामाजिक लेखा परीक्षण तोकिएबमोजिम हुनेछ ।

४४ . अनुदानको व्यवस्था

(१) यो ऐन प्रारम्भ हुँदाका बखत दिदै आएको अनुदान रकममा कटौती नहुने गरी तोकिएको सूत्रको आधारमा नगरपालिकाले सामुदायिक विद्यालयलाई अनुदान दिनेछ तर कुनै विद्यालयले तोकिएको शैक्षिकस्तर कायम गर्न नसकेमा त्यस्ता विद्यालयलाई दिँदै आएको अनुदान रकम कटौती गर्न सकिनेछ ।

- (२) सामुदायिक विद्यालयहरूलाई तोकिएबमोजिम अनुदान उपलब्ध गराउन सकिनेछ ।
- (३) उपदफा १ मा जेसुकै लेखिएता पनि सामुदायिक विद्यालयमा शैक्षिक गुणस्तर सुधारका लागि अनुदान दिदा प्रति विद्यार्थी लागतका आधारमा दिइनेछ ।

४५. लेखा व्यवस्थापन

- (१) सबै विद्यालयहरूले प्रचलित कानूनअनुसारको ढाँचामा आय व्ययको लेखा व्यवस्थापन गर्नुपर्ने छ ।

४६. लेखा परीक्षण तथा सामाजिक परीक्षण

- १) सबै विद्यालयहरूले नियमित रूपमा आर्थिक वर्ष समाप्त भएको पहिलो चौमासिकभित्र नगर शिक्षा समितिले तोकेको रजिष्टर्ड लेखा परीक्षकबाट लेखा परीक्षण गराउनुपर्नेछ ।

(२) लेखा परीक्षण प्रतिवेदनलेखा परीक्षण समाप्त भएको १५ दिन भित्र नगरपालिकाको शाखामा पेश गर्नुपर्नेछ

- (४) प्रत्येक वर्षको भदौ मसान्तभित्र विद्यालयले सामाजिक परीक्षण गरी विद्यालयको आय व्यय शैक्षिक उपलब्धी, विद्यालयको आन्तरिक गतिविधि, पारदर्शिता तथा जवाफदेहिताको अवस्था र आगामी कार्ययोजना सामाजिक परीक्षणमार्फत सार्वजनिक तथा अनुमोदन गर्नुपर्नेछ ।

- (५) विद्यालयले हरेक वैमासिक अवधिमा नतिजासहित विद्यार्थीको शैक्षिक प्रगति विश्लेषण गरी सो को प्रतिवेदन अभिभावकसमक्ष पेश गरी पृष्ठपोषण लिनुपर्नेछ ।

(४) विद्यालयको नियमित कारोबारको लेखा राख्न माध्यमिक विद्यालयका लागि प्रधानाध्यापक कर्मचारी तथा आधारभूतका लागि प्रधानाध्यापक र लेखा शिक्षकका साथै प्राथमिक विद्यालयका प्रधानाध्यापक र विद्यालय व्यवस्थापन समिति अध्यक्षबाट खाता सञ्चालन गरी लेखा व्यवस्थापन गर्नुपर्नेछ ।

४७. छात्रवृत्तिको व्यवस्था गर्न सक्ने: नगरपालिकाले विद्यालयमा भर्ना हुने विद्यार्थीतथा यस नगरपालिकाबाट उच्च शिक्षा अध्ययनको लागि देशका विभिन्न शिक्षण संस्थामा अध्ययनरत विद्यार्थीलाई तोकिएबमोजिम छात्रवृत्तिको व्यवस्था गर्न सक्नेछ ।

४८. शुल्क तथा सहयोगबाट प्राप्त रकम

(१) निःशुल्क शिक्षा घोषणा गरेको विद्यालय शिक्षाका लागि सामुदायिक विद्यालयले विद्यार्थीको नाममा कुनै किसिमको शुल्क लिन पाउनेछैन ।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएता पनि कुनै अभिभावकले विद्यालयको विकासका लागि आफ्नो इच्छाले दिएको दान, उपहार, चन्दा वा सहयोग सामुदायिक विद्यालयले सक्नेछ । यसका साथै कुनै अभिभावकले आफ्नो खुसीराजीले आफ्नो सन्ततिका शिक्षण शुल्क, खेलकुद शुल्क, मनोपरामर्श शुल्क, परीक्षा शुल्कलगायत अन्य शुल्कहरू ईच्छा गरेमा विद्यालयले लिन सक्नेछ तर त्यस्तो शुल्कको सदुपयोगको सुनिश्चितता गरिनेछ ।

- (३) सबै बालबालिकालाई आधारभूत तहसम्मको शिक्षा अनिवार्य र निःशुल्क तथा माध्यमिक तहसम्म निःशुल्क शिक्षा प्रदान गर्नका लागि नगर पालिकाले आवश्यक स्रोतको व्यव गर्नेछ ।
- (४) उपदफा (१) बमोजिम निःशुल्क शिक्षा घोषणा गरेको विद्यालय शिक्षा बाहेकको अन्य विद्यालय शिक्षामा अध्ययन गर्ने विद्यार्थीसँग लिइने शुल्क तोकिएको आधारमा निर्धारण गरिनेछ ।
- (५) विद्यालयले विद्यार्थीलाई कुनै कक्षामा भर्ना गर्दा एकपटक भर्ना शुल्क लिइसकेपछि पुनः सोही कक्षाको अर्को विद्यालयमा कुनै किसिमको शुल्क लिन पाइने छैन ।
- (६) विद्यालयले विद्यालयको भौतिक संरचना निर्माण गर्नका लागि विद्यार्थीसँग कुनै किसिमको शुल्क लिन पाउने छैन ।
- (७) संस्थागत विद्यालयले विद्यार्थीसँग लिन पाउने शुल्क आफ्नो विद्यालयको वर्गीकरणको आधारमा तोकिएको अधिकारीबाट स्वीकृत गराई निर्धारण गर्नुपर्ने छ । त्यसरी शुल्क निर्धारण सम्बन्धमा स्वीकृति दिदा तोकिएको अधिकारीले विद्यालयले उपलब्ध गराएको सुविधा र वर्गीकरणको आधारमा दिनेछ ।
- (८) कुनै विद्यालयले यस ऐन विपरीत विद्यार्थीसँग कुनै शुल्क लिएमा तोकिएको अधिकारीले त्यस्तो शुल्क सम्बन्धित विद्यार्थीलाई फिर्ता गर्न लगाउनुपर्नेछ ।
- (९) यस ऐन विपरीत शुल्क लिने विद्यालयलाई तोकिएको अधिकारीले जरिवाना गर्नसक्नेछ ।

४९. विद्यालयलाई छुट र सुविधा

- (१) प्रचलित कानूनमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएता पनि सामुदायिक विद्यालय र शैक्षिक गुठीका रूपमा सञ्चालित संस्थागत विद्यालयको नाममा जुनसुकै लिखत पारित गर्दा रजिष्ट्रेसन दस्तुर लाग्ने छैन ।
- (२) उपदफा (१) मा लेखिएदेखि बाहेक अन्य विद्यालयको नाममा कुनै लिखत पारित गर्दा स्थानीय सरकारले तोकिएको आधारमा रजिष्ट्रेसन दस्तुर छुट दिन सक्नेछ ।
- (३) सामुदायिक विद्यालय र शैक्षिक गुठीका रूपमा सञ्चालित संस्थागत विद्यालयलाई दिइने अन्य छुट र सुविधा तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

परिच्छेद ९

प्राविधिक तथा व्यवसायिक शिक्षा

(५०) नगरपालिका क्षेत्रमा सञ्चालित सामुदायिक विद्यालयमा प्राविधिक तथा व्यवसायिक शिक्षाका निर्धारित विषय अध्यापन गराउन सकिनेछ । यस्ता विद्यालयको सञ्चालनका लागि नगरपालिकाले भाव्यता अध्ययन, विद्यालयलाई थप सुविधा प्रदान र आवश्यक स्रोत पहिचान र परिचालन गर्न सक्तछ । नगरपालिकाले प्राविधिक विषयको कक्षा सञ्चालनका लागि अनुमति दिदा वडामा तोकिएको मापदण्ड बमोजिम नदोरिने गरी

विषय सिफारिस गर्नेछ । सामुदायिक विद्यालयमा प्राविधिक कक्षाका लागि चाहिने शिक्षक कर्मचारी व्यवस्थापन गर्ने प्रयास गरिनेछ ।

(१) यस सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिएबमोजिम हुनेछ ।

(२) प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक शिक्षा संचालन प्रक्रिया तोकिएको मापदण्ड बमोजिम हुनेछ ।

परिच्छेद १०

विवध

५१) विद्यालयको विनियम

(१) यो ऐन र प्रचलित कानूनको अधीनमा रही प्रत्येक सामुदायिक तथा संस्थागत विद्यालयले विद्यालयको लक्ष्य, मूल्य मान्यता, सञ्चालन प्रक्रिया लगायतका अन्य सान्दर्भिक विषयवस्तु समावेश गरिएको विनियम विद्यालय व्यवस्थापन समिति र शिक्षक अभिभावक संघको कार्यकारी समितिबाट पारित गराई लागू गर्नुपर्नेछ ।

(२) समितिहरूले विनियम आवश्यकता अनुसार संसोधन गर्न सक्नेछन् ।

(३) विनियम अनुसार विद्यालय सञ्चालन गर्नु व्यवस्थापन समिति, प्रधानाध्यापक लगायत अन्य सबैको कर्तव्य हुनेछ ।

(४) अद्यावधिक विधानको प्रतिलिपि पारित भएको मितिबाट सात दिनभित्र व्यवस्थापन समितिले नगरपालिकामा पेस गर्नुपर्नेछ ।

(४) विद्यालयको विधान सार्वजनिक दस्तावेज हुनेछ र सो जो कोहीले पनि हेर्न पाउनुपर्नेछ ।

५२. नगरपालिका र शाखाले निर्देशन दिनसक्ने :

(१) नगरपालिका र शाखाले तोकिएको क्षेत्रसँग सम्बन्धित आवश्यक निर्देशनहरू विद्यालय व्यवस्थापन समिति र प्रधानाध्यापकलाई दिनसक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम दिइएको निर्देशनको पालना गर्नु विद्यालय व्यवस्थापन समिति र प्रधानाध्यापकको कर्तव्य हुनेछ ।

५३. विद्यालयलाई सुरक्षित क्षेत्रको रूपमा कायम गर्नुपर्ने :

(१) विद्यालयमा स्वतन्त्र र भयरहित रूपमा अध्ययन अध्यापन गर्ने वातावरण सिर्जना गर्न तथा विद्यालयभित्र कुनैपनि किसिमको अवाञ्छित क्रियाकलाप हुन नदिने गरी विद्यालयलाई सुरक्षित क्षेत्र कायम गर्नुपर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम सुरक्षित क्षेत्र कायम गर्दा विद्यालयले पालना गर्नुपर्ने सत तथामापदण्ड तोकिएबमोजिम हुनेछ ।

(३) विद्यालयको बृहत्तर सुरक्षाको लागि आवश्यक पर्ने पूर्व तयारी र व्यवस्थापन गर्नु विद्यालयको जिम्मेवारी हुनेछ ।

५४. विद्यार्थी भर्ना सम्बन्धी व्यवस्था: सामुदायिक विद्यालयहरूले आफ्नो सेवाक्षेत्रभित्रका विद्यालय उमेर समूहका बालबालिकाहरूलाई अनिवार्य रूपमा विद्यालयमा भर्ना गर्नुपर्नेछ ।

५५. बालबालिकालाई निष्काशन गर्न, शारीरिक वा मानसिक दुर्व्यवहार गर्न नहुने

(१) कुनै पनि बालबालिकालाई विद्यालयबाट निष्काशन गर्न पाइने छैन ।

(२) विद्यालयमा अध्ययनरत बालबालिकालाई शारीरिक, मानसिक यातना दिन वा दुर्व्यवहार गर्न पाइने छैन ।

५६. शैक्षिक परामर्श सेवा, विदेशी शैक्षिक कार्यक्रम वा शिक्षण कोर्स सञ्चालन

(१) कसैले पनि यस ऐनबमोजिम अनुमति नलिई शैक्षिक परामर्श सेवा, ब्रिज कोर्स, भाषा शिक्षण कक्षा वा पूर्वतयारी कक्षा वा विदेशी मुलुकमा सञ्चालित कुनै शैक्षिक कार्यक्रम वा वैदेशिक शैक्षिक मेला प्रदर्शनी सञ्चालन गर्न पाउने छैन ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम शैक्षिक कार्यक्रम, शैक्षिक परामर्श सेवा ब्रिज कोर्स भाषा शिक्षण कक्षा वा पूर्व तयारी कक्षा वा विदेशी मुलुकमा सञ्चालित कुनै शैक्षिक कार्यक्रम सञ्चालन गर्न अनुमति लिनेसम्बन्धी व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

५७. नगरपालिकाले शैक्षिक गुणस्तर मापन र एकरूपताका लागि कक्षा ५ को वार्षिक परीक्षा लगायत अन्य कक्षाको परीक्षा लिई स्तरमापन गर्न सक्नेछ ।

५८. प्रगति विवरण बुझाउनु पर्ने: संस्थागत विद्यालयले प्रत्येक वर्ष तोकिएबमोजिमका विवरणसहितको प्रगति विवरण बडा शिक्षा समिति र नगर शिक्षा समितिमा बुझाउनु पर्नेछ ।

५९. शिक्षा विकास कोष :

(१) नगरपालिकाले आफ्नो क्षेत्रभित्र बसोवास गर्ने अति विपन्न प्राकृतिक प्रकोप पीडित, अशक्त र असहाय बालबालिकाको शैक्षिक अवसर वृद्धि गर्न तथा उत्कृष्ट विद्यार्थी, शिक्षक, कर्मचारी वा शिक्षा प्रेमीलाई पुरस्कृत गर्न तथा नगरपालिकामा सञ्चालित विद्यालयहरूमा आवश्यकतानुसार शिक्षक र कर्मचारी व्यवस्थापन गर्नका लागि नगर शिक्षा विकास कोष स्थापना गरिनेछ ।

(२) कोषमा देहायबमोजिमको रकम रहन सक्नेछ:

(क) संघीय सरकार, कर्णाली प्रदेश सरकार र नगरपालिकाबाट प्राप्त अनुदान,

(ख) सहयोगबाट प्राप्त रकम चन्दा वा दान दातव्यबाट प्राप्त रकम,

(घ) अन्य स्रोतबाट प्राप्त रकम

(३) कोषको सञ्चालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधिमा तोकिएबमोजिम हुनेछ ।

६०. दण्ड सजाय

(१) कसैले विद्यालयको सम्पत्ति हिनामिना वा नोक्सान गरेमा त्यस्तो व्यक्तिलाई मुद्दा हेर्ने अधिकारी वा न्यायिक समितिले बिगो असुल गरी बिगोबमोजिम जरिवाना गर्नसक्नेछ ।

२) कसैले देहायका कार्य गरेमा गर्न लगाएमा वा सो कार्य गर्न सहयोग पुयाएमा त्यस्तो व्यक्तिलाई कसुरको मात्रा हेरी कानूनले तोकेबमोजिम सजाय हुनेछ ।

(क) प्रश्नपत्रको गोपनीयता भंग गरेमा,

(ख) उत्तरपुस्तिका परीक्षण गर्दा लापरवाही वा गैरजिम्मेवारपूर्ण कार्य गरेमा,

(ग) परीक्षा केन्द्रसँग सम्बन्धित पदाधिकारीको स्वीकृति वेगर प्रवेश गर्न प्रयत्न गरेमा वा प्रवेश गरेमा वा परीक्षा केन्द्र नियन्त्रणमा लिई अर्मयादित कार्य गरेमा,

(घ) परीक्षाफल प्रकाशनमा अनियमितता गरेमा,

(ङ) अरूको तर्फबाट परीक्षा दिएमा,

(च) परीक्षाको मर्यादा भंग हुने अन्य कुनै कार्य गरेमा,

(छ) विद्यार्थी भर्ना गर्दा दान उपहार वा कुनै रकम लिएमा,

(ज) अनुमति नलिई मन्टेश्वरी कक्षा, कुनै शैक्षिक कार्यक्रम, शैक्षिक परामर्श सेवा, ब्रिज कोर्स ट्युसन कोचिङ सेन्टर कम्प्युटर, भाषा शिक्षण कक्षा तथा पूर्व तयारी कक्षा सञ्चालन गरेमा,

झ) कानून विपरीतको अन्य कार्य गरेमा ।

(३) कानूनबमोजिमको कसुरको सम्बन्धमा विद्यालयको कुनै शिक्षक वा कर्मचारीउपर मुद्दा हेर्ने अधिकारी वा जिल्ला अदालतमा मुद्दा दायर भएमा त्यस्तो शिक्षक वा कर्मचारी त्यसरी मुद्दा दायर भएको मिति देखि मुद्दाको ढुंगो नलागेसम्म निलम्बन हुनेछ र सो शिक्षक वा कर्मचारी अदालतबाट कसुरदार ठहरिएमा निजलाई यस ऐनबमोजिम विभागीय सजाय गरिनेछ

६१. पुनरावेदन : तोकिएको अधिकारीले गरेको सजायको आदेशउपर कानूनबमोजिम पुनरावेदन लाग्नेछ ।

६२ संक्रमणकालीन व्यवस्था

(१) यस ऐनले तोकिएबमोजिम हुने भनी व्यवस्था गरेको काम नियमावली नआउदासम्म नगरपालिकाको सम्बन्धित शाखाले गर्न सक्नेछ ।

(२) यो ऐन जारी भएपछि विद्यालयमा रिक्त रहेको दरबन्दीमा विज्ञापनको अनुमति नगरपालिकाको सम्बन्धित शाखाले दिन सक्नेछ ।

६३. बाधा अड्काउ फुकाउने अधिकार : यस ऐनको उद्देश्य कार्यान्वयन गर्न कुनै बाधा अड्काउ परेमा नगरपालिकाले त्यस्तो बाधा अड्काउ हटाउन आदेश जारी गर्नसक्नेछ र त्यस्तो आदेश यसै ऐनमा परे सरह मानिनेछ तर यस्तो आदेश नगर सभाले ६ महिनाभित्रमा अनुमोदन नगरेमा स्वतः निष्क्रिय हुनेछ ।

६४ नियम बनाउने अधिकार:(१) शैक्षिक सुधारका निम्ति र यस ऐनको उद्देश्य कार्यान्वयन गर्नका लागि नगरपालिकाले देहायबमोजिमका शिक्षासंग सम्बन्धित नियमावली, निर्देशिका र कार्यविधि बनाउन सक्नेछ ।

(क) असल शिक्षक प्रोत्साहन,

(ख) अनाथ एवम् सडक बालबालिका शैक्षिक सहयोग,

- (ग) विपन्न समुदायका बालबालिकाका लागि शैक्षिक सहयोग एवम् दिवा खाजा,
- (घ) एकमुष्ट अनुदानमा आधारित विद्यालय सञ्चालन,
- (ङ) नमुना विद्यालय छनोट र विकास,
- (च) गरिबीको रेखामुनि रहेका परिवारका बालबालिकाका लागि शैक्षिक प्रोत्साहन,
- (छ) शिक्षक दरबन्दी व्यवस्थापन एवम् मिलान,
- (ज) विद्यार्थीका लागि सह तथा अतिरिक्त क्रियाकलाप सञ्चालन,
- (झ) शैक्षिक क्यालेन्डर तथा शैक्षिक पुस्तिका प्रकाशन,
- (ञ) भौचर प्रणालीमा आधारित शिक्षा,
- (ट) नगर शिक्षा परिषद् गठन,
- (ठ) गुणस्तरीय शिक्षाका लागि अनुदान ,
- (ड) अनिवार्य शिक्षा कार्यान्वयन ,
- (ढ) एक माध्यमिक विद्यालय एक संकायलाई प्रोत्साहन
- (ण) विद्यार्थी संख्या अभिवृद्धि कार्यक्रम,
- (त) अन्तरविद्यालय सहयोग कार्यक्रम,
- (थ) विशेष शिक्षा विद्यालय संचालन
- (द) मन्टेश्वरी एवं चाइल्ड केयर सेन्टर संचालन
- (ध) विद्यालय अनुदान कार्यविधि
- (न) नगरस्तरीय परीक्षा सञ्चालन कार्यविधि
- (प) आधारभूत शिक्षा परीक्षा सञ्चालन तथा व्यवस्थापन निर्देशिका
- (फ) संस्थागत विद्यालय सञ्चालन मापदण्ड निर्देशिका
- (ब) सामुदायिक सिकाइ केन्द्र सञ्चालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि
- (भ) ट्यूशन तथा कोचिङ कक्षा सञ्चालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि
- (म) विद्यालय सुरक्षा सम्बन्धी कार्यविधि
- (य) मेयर छात्रवृत्ति कार्यक्रम सम्बन्धी मापदण्ड
- (र) विद्यालय स्वास्थ्य सुरक्षा सम्बन्धी कार्यविधि

६५) बचाऊ र लागू नहुने: (१) यो ऐन वा यस ऐन अन्तर्गत बनेका नियममा लेखिएजति कुरामा सोही बमोजिम र नलेखिएको कुरामा प्रचलित कानूनबमोजिम हुनेछ ।

(२) यस ऐनमा लेखिएको कुनै कुराले पनि विद्यालयको सम्पति हिनामिना गरेको कसुरमा भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ अन्तर्गत कारवाही चलाउन बाधा पर्ने छैन ।

(३) संविधानसँग बाझिएको यस ऐनका दफा तथा उपदफाहरू बाझिएको हदसम्म स्वतः निष्कर हुनेछ ।

(४) यसअघि कानूनबमोजिम नियुक्त शिक्षक कर्मचारीलाई नेपाल सरकारले दिँदै आएको सुविधामा कुनै किसिमको कटौति गरिने छैन तर यस व्यवस्थाले कानूनबमोजिम दण्ड सजाय र कारवाही गर्न बाधा पर्ने छैन ।

(५) यस ऐनमा उल्लेख भएका कुराहरू सघीय र प्रादेशिक शिक्षा ऐनसँग बाझिएमा स्वतः खारेज हुनेछन् ।

(६) रास्कोट नगरपालिका शिक्षा ऐन २०७५ खारेज गरिएको छ ।

६६. रास्कोट नगरपालिका शिक्षा ऐन , २०७९ को संशोधन रास्कोट नगरपालिकाको नगर सभाको बहुमतबाट गर्न सकिनेछ ।

आज्ञाले

जवानसिंह बम

प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत